

ПУДУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

ПУ-ГУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

28. вересня 1947 р.

№ 30

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

ЗВОРИ ОН — П. Гонта	Стор. 3
ЗУСТРІЧ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕГІОНУ	4
ЗАПАСИ ХАРЧІВ У СВІТІ — О. Р.	5
ЧЕРВОНЕ ЦАРСТВО В КИТАІ — М. Найт	6
ДУХ НЕВТОМНИЙ — Ю. Косач	8
ПЕРЕД НИМ — МАЙБУТНЄ — О. Сурмач	9
СЕРЦЕ-ЗРАДНИК — Едгар По	10
МИШКА — Сакі (Г. Манро)	11
В ОБОРОНІ ЧОЛОВІКА — Г. Нікольсон	12
ЧУДЕСНИЙ РЯТУНОК — П. Брікгіл, К. Нортон	13
КІНЕЦЬ МАТАДОРА — П. Г.	14
ГУМОР, СПОРТ	15

Фото на обкладинці: Ген. Айзенговер, що незабаром покине свою посаду начальника генерального штабу США і стане президентом колумбійського університету, вітає Американський Легіон в Нью-Йорку. Поруч командувач Легіону Поль Гріффіт.

»ПУ-ГУ« виходить щотижня. Ціна окремого числа 3 н. м. Передплата — 12 н. м. місячно, на 3 м-ці — 36 н. м. — Передплату приймає видавництво »ПУ-ГУ« та усі поштові уряди і всі листоноші американської та британської зон.

Видавець і головний редактор —
ВОЛ. ЧАРНЕЦЬКИЙ.

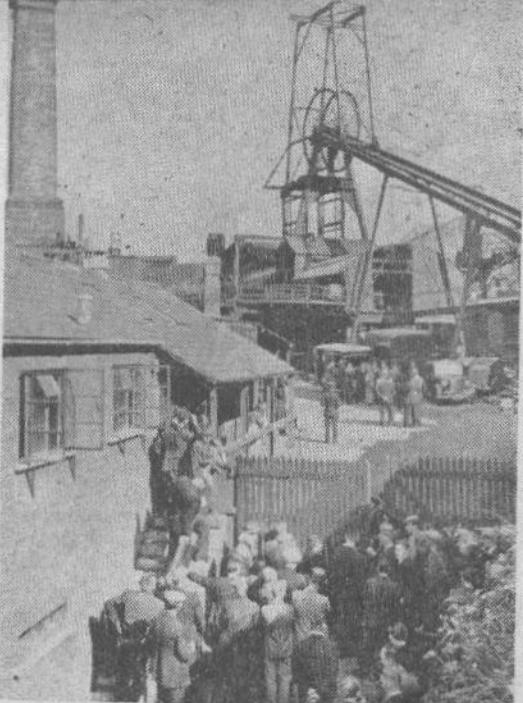
*

Адреса редакції та видавництва: Augsburg,
Bismarckstraße 13 II. Verlag »PU-HU« Telefon 8885
Редактор приймає лише в середу і
п'ятницю від 9 до 11

Authorized by HEADQUARTERS EUROPEAN
COMMAND Civil Affairs Division.

Klischee: Behnsen & Co., Augsburg.

Druk: H. Mühlbauer Augsburg 9 47

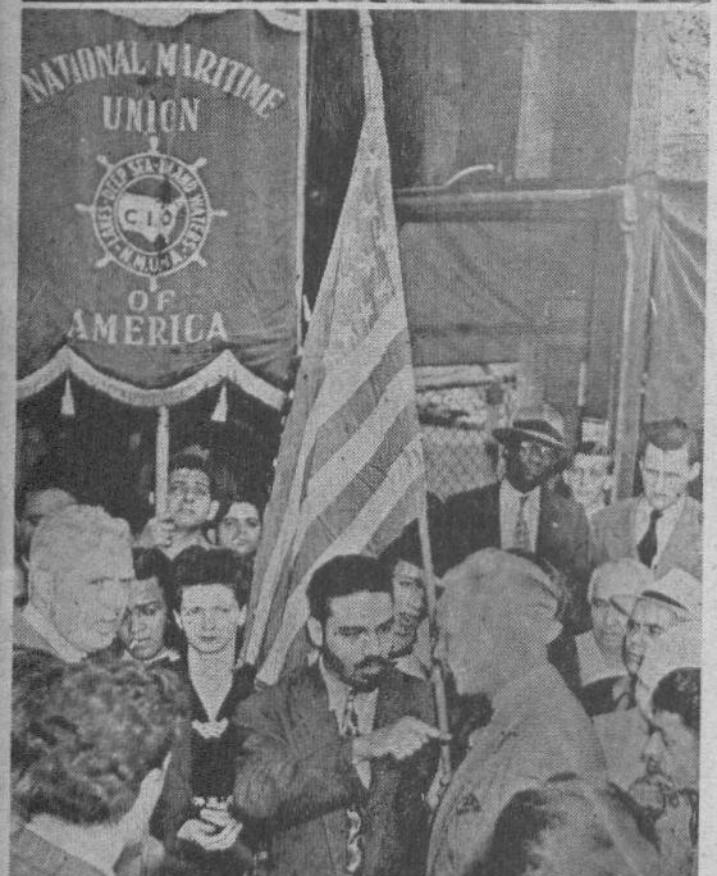
На фото вгорі: Катастрофа в копальні (Кемберленд, Англія) коштувала життя 90 працівників. Доля інших 14-х працівників ще невідома. Родичі засипаних шахтарів чекають вісток біля воріт копальні.

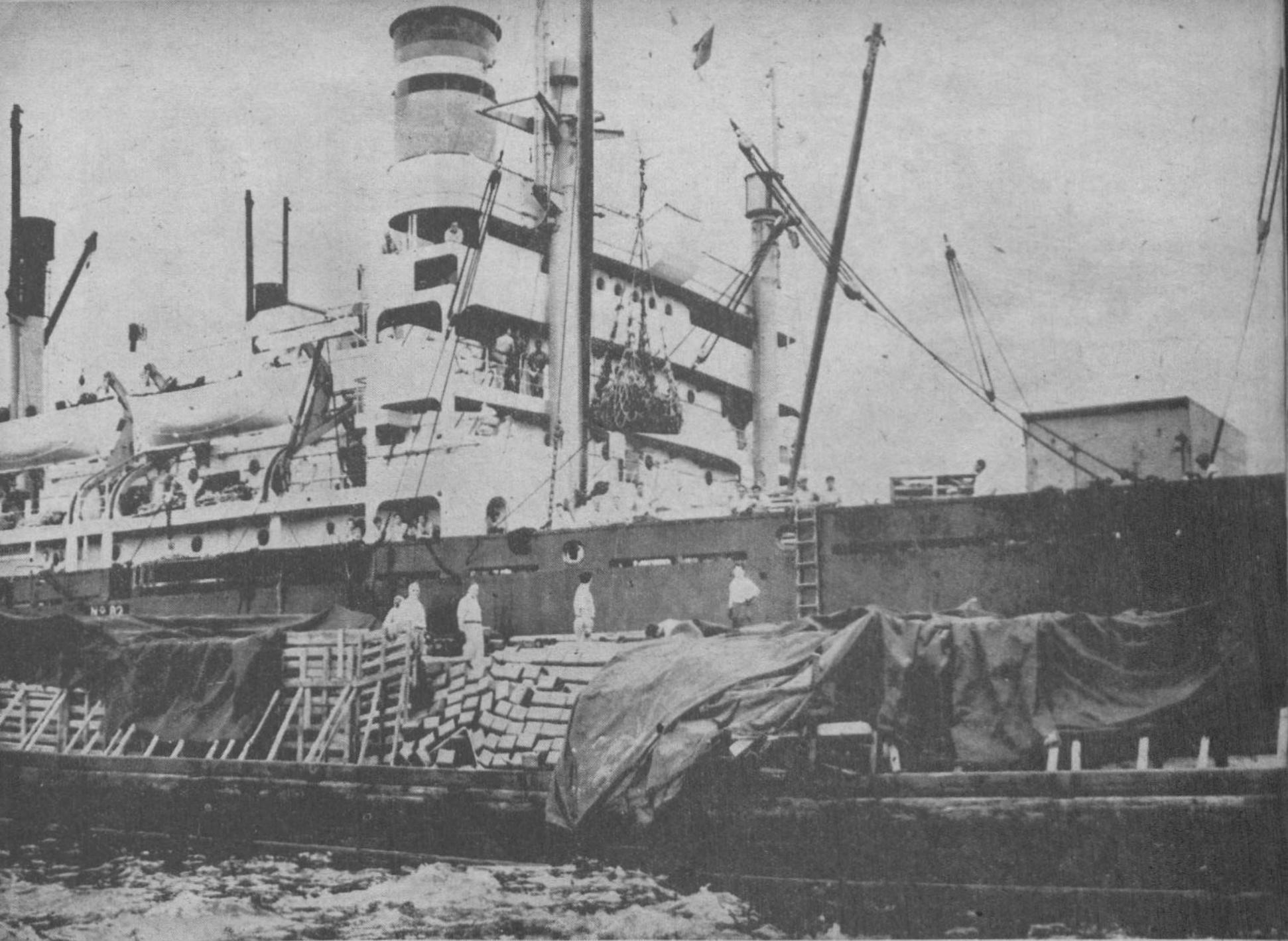
Вгорі ліворуч: В Парижі після короткої церемонії передано до схову італійську мирну угоду. На фото: французький міністр чужоземних справ Жорж Бідо (праворуч) при складанні різних примірників угоди, що набула тепер чинності.

Ліворуч: Мостафа Момен, уже двічі насильно виведений із залі засідань Ради Безпеки ОН, зібравши у Нью-Йорку прихильників, знов спробував проникнути до залі засідань Ради. На фото: Момен (на першому плані з бородою) жваво дискутує з одним із службовців Ради Безпеки, що з наказу Трігве Лі відмовляє впустити Момена до залі. Поліція та охорона ОН розігнала демонстрацію.

Внизу ліворуч: Бестер Кітон, »чоловік, що ніколи не сміється«, відомий артист німого кіна, прибув до Парижу. Він виступатиме в цирку Медрано.

Внизу: У Парижі застрайкували кельнери вуличних кафе у зв'язку з відмовленням власників годувати їх. На фото: страйкарські збори протесту.

Американський пароплав навантажують у гавані Нью-Йорку мінами, спорядженням для гранатометів і ручними гранатами для Греції

ЗБОРИ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

«Фляшінг Медов» — (Квітучий Луг) цього тижня має мальовниче видовище. З усього світу з'їжджаються до цього осередку ОН сотні дипломатів. Пишна вистава; 57 барвистих флагштоків об'єднаних націй та голуба уніформа варти надають їй урочистого кольориту. За перебігом вистави з напруженюю цікавістю пильнуватиме ввесь світ. З більшим напруженням, ніж спостерігали еспанці виступи улюблених матадорів або стародавні римляни змагання глядяторів. Світовий глядач відчуває, що жертвою змагання може стати він сам.

Дійові особи вистави ще не всі відомі. Принаймні 20 делегацій очолюють міністри чужоземних справ. Американську — Джордж Маршалл, французьку — Жорж Бідо. Але чи зустрінуться з ними у Фляшінг Медов п. Бевін і п. Молотов, — залишається питанням.

Друга чергова сесія генеральних зборів об'єднаних націй почалася у вівторок 16. ве-

ресня і триватиме від двох до трьох місяців. Розглянатимуть 60 питань. Найважливіші з них чотири: Палестина, Балкани, вето і роль генеральних зборів.

Терористичні ексеси зробили з Палестини гнійник, що вимагає негайної операції. Спеціальний комітет ОН для Палестини рекомендував уже поділити країну на дві окремі держави, що мають набути повної незалежності 1. вересня 1949 року, в день закінчення брітанського мандату на Палестину. Від генеральних зборів сподіваються схвалення цієї рекомендації. Жиди пристають на рішення комітету з деякими зауваженнями, але араби чинятимуть завзятій опір. Вони міцні дружиною солідарностю країн Арабської Ліги й невичерпними джерелами нафти Арабії Ібн Савда, хитрою політика старої школи, що її принципів він додержує і в державному і в особистому житті: Ібн Савд тримає лише трьох жінок, щоб бути завжди готовим узяти дозволену кораном четверту.

Велика Британія застерегла собі право не прийняти ухвал генеральних зборів, якщо вони не відповідатимуть інтересам комонвелту. США, що раніше підтримували європейські вимоги, минулой весни під час спеціальної сесії утримались від виявлення своєї позиції. Советський Союз, що загравав з Арабською Лігою, тепер висловився за поділ Палестини з явним наміром забити цвяхи в ахіллову п'яту англо-саксонської середземноморської флоти — постачанням близькосхідньої нафти. Не зважаючи на неминучі сутички, політичні коментатори преси передбачають, що збори ОН підтримають пропозицію палестинського комітету.

Ще гострішим буде обговорення балканської проблеми. Після того, коли Советський Союз на Раді Безпеки блокував двома ветами працю балканської слідчої комісії, що рекомендувала поетапний контроль ОН над грецькими кордонами, США передали цю справу на розгляд генеральних зборів. США (Закінчення на стор. 6)

Насення Нью-Йорку захоплено вітало річну зустріч Американського Легіону, засипавши його під час походу вулицями міста величезною кількістю конфетті. На фото: марш легіону через п'яте авеню.

Зустріч Американського Легіону

Американський Легіон — це організація 3.325.000 ветеранів. З них коло 1.025.000 служили в першу світову війну; їх пересічний вік 52 роки. Коло 2.300.000 брали участь у другій світовій війні; їх пересічний вік 29 років. Минулого тижня 42.000 зареєстрованих легіонерів і багато інших, що ще не зареєструвались, зібрались у Нью-Йорку на двадцять дев'ятій річній зустрічі Легіону. Більшість присутніх — це ветерани першої світової війни; ветеранів другої війни було важко відірвати від їх праці.

Легіонери влаштували багато мітингів, що схвалили резолюції в справі пляну Маршалла, національної оборони, житлового питан-

ня, праці, тощо. В центрі уваги ветеранів була світова позиція США і їх спроможність стати проти ССР. Відходячи з своєї посади, «Національний Командир» Легіону, Поль Гіффіт, заявив, що США мусить послати військо до Греції, якщо це буде конечним, щоб захиstitи цю країну від інвазії, навіть якщо ці заходи викличуть війну між США й ССР.

Щоденні сесії в Нью-Йорку підкреслили потребу бути напоготові. З посланнями й промовами виступали перед Легіоном видатні діячі США. Генерал армії Двайт Айзенговер заявив: «Доки можлива агресія проти прав вільної людини й існування вільного

уряду, доти мусимо бути готовими до всього, що може остаточно прийті».

Губернатор Нью-Йорку Томас Деві заявив: «Щоб мати мир, мусимо залишатись міцними й ставати ще міцнішими».

Коментуючи нью-йоркську зустріч Легіону, американський часопис «Нью-Йорк Геральд Трибюн» зазначає, що десять років тому американці були менше обурені фашизмом, ніж тепер комунізмом, хоч Європа вже стояла тоді перед війною. Часопис приписує таке ставлення до комунізму російським лідерам, що зробили все можливе, щоб викликати враження, що вони мріють про загибель капіталізму, домагаючись

цього обструкціями. Їх постійна пропаганда, поширювана пресою й радіом, хоч спрямована в першу чергу на свої внутрішні потреби, бо має тимати росіян прикованими до ідеї, що «ворог під брамою», викликала в США обурення й нетерпіння. Вона примусила пильніше дивитись у майбутнє навіть вищих офіцерів армії й флоту США, а з них більшість завжди ненавиділи комуністичну Росію й підозріло ставились до неї навіть тоді, коли вона була американським союзником.

З'їзд легіонерів закінчився минулого суботи парадою 50.000 ветеранів, де було майже два мільйони глядачів. Поруч з офіційною частиною відбулися численні жартівліві процесії й вистави.

Як зазначає американська преса, ця демонстрація волі американського народу зміцнити свою обороноспроможність зробить певнішим затвердження на майбутньому конгресі в січні наступного року закону про загальне військове навчання.

Запаси харчів у світі

Відділ харчування й сільського господарства англійського військового управління для Німеччини дає огляд світового харчового стану. Він визнає за неможливе збільшити постачання з-за океану для Німеччини, бо харчова криза у всьому світі спричиняється до неможливості ліквідувати харчовий дефіцит у Німеччині. Як і раніше, пшениці, рижу, товщів, цукру, м'яса й стручкових, що становлять $\frac{3}{4}$ харчів, є далеко недостатня кількість. Світ має лише 60% довосінної кількості товщів і менше 30% експортового рижу. М'яса й цукру на 10% менше, ніж у 1938 році. Запаси інших продуктів також дуже зменшились. Не дивлячись на війну, населення світу збільшилося майже на 10%.

Далі огляд показує, що можливості експорту пшениці з США, не дивлячись на кращий проти 1946 року урожай, зменшились у наслідок поганого врожаю кукурудзи. Австралія також сподівається доброго врожаю пшениці; але її врожай лишиться на Далекому Сході. Задовільні врожаї в Аргентині і в ССР. Європа навпаки, ледве збере 78% довосінного врожаю пшениці. Індія стоїть перед серйозною харчовою кризою, бо не було морських вітряв (мусонів), що негативно вплинуло на літній засів. На одного Індія в Індії припадає харчів лише на 800 калорій денно. В Китаї бракує до нового врожаю 5 млн. тонн зерна.

Не дивлячись на ці факти, приділений для Німеччини довіз зерна дає можливість зберегти сучасні харчові раціони. Поліпшення харчового стану в Німеччині можна сподіватися лише тоді, коли їй удасться досягти доброго власного врожаю.

Міністри харчування об'єднаних західних зон та директор головного управління харчування, сільського й лісового господарства підкреслили на конференції у Франкфурті, що наступної зими можна уникнути харчової кризи лише при допомозі окупаційних влад, бо запасів зерна вистачить тільки до нового року. Цьогорічний німецький урожай у наслідок незвичної посухи становить 50—60% урожаю минулого року. Шоб пережити цю зиму, треба буде утворити в об'єднаних західних зонах центральну управу для розподілу харчів.

Американський військовий губернатор Вюртемберг-Бадену написав до німецького показує німецьке міністерство сільського прем'єр-міністра, що німецькі й американські підрахунки врожаю дуже розходяться. Німецькі чинники підрахували контингент для вюртембергсько-баденських селян на

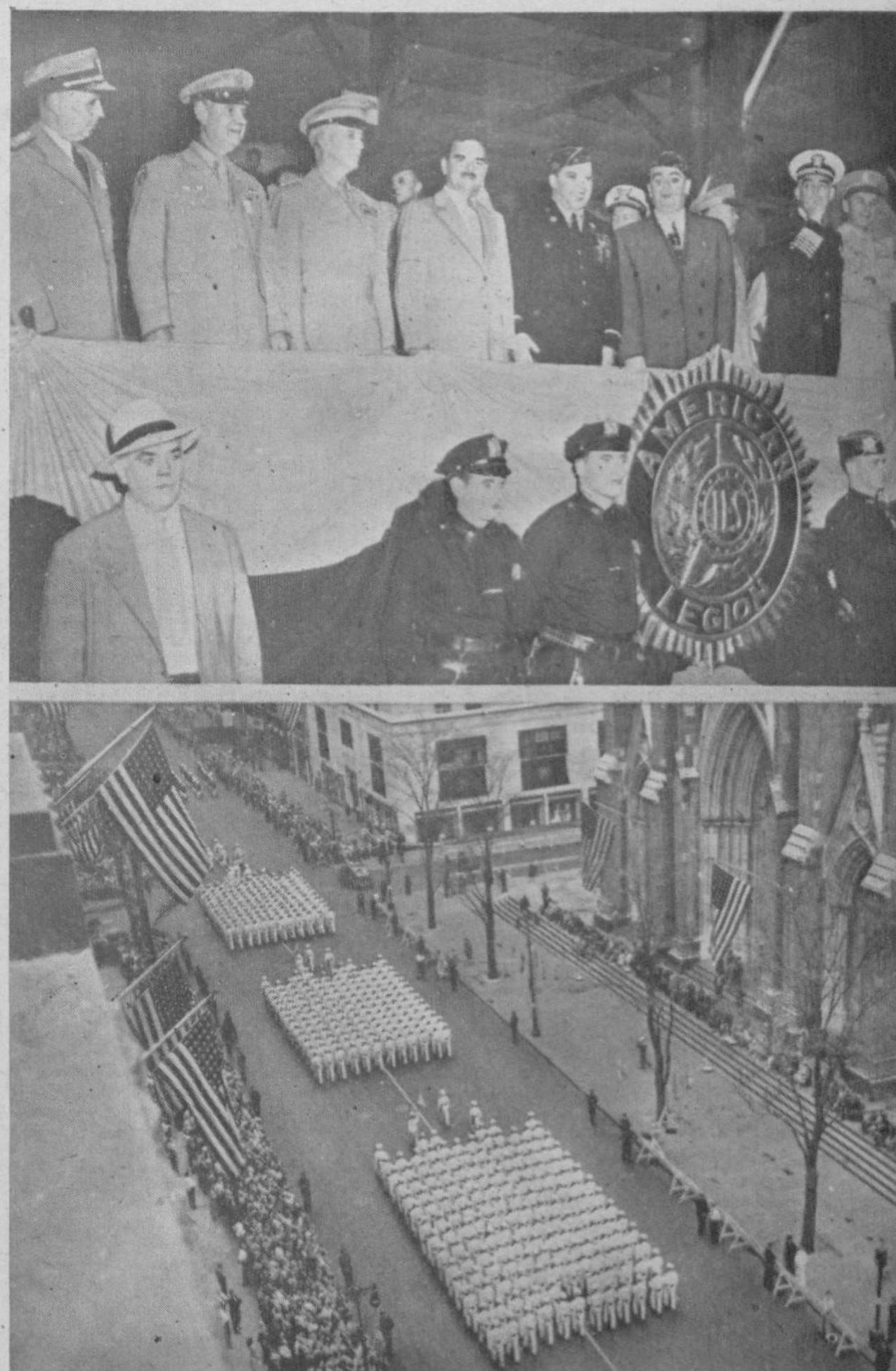

Фото вгорі: видатні гості в почесний ліожі під час паради Американського Легіону: контр-адмірал Монро Келлі (ліворуч), далі генерал-лейтенант Джордж Стратемеєр; генерал Годжес; губернатор Томас Деві; командувач легіону Пол Гриффіт; мер Нью-Йорку В. О'Двайр; адмірал Т. Кінкайд; генерал-майор М. Тейлор і Г. Велен. — Фото внизу: колони кадетів американської військової академії проходять повз собор Св. Патрика в п'ятому авеню.

87.900 тонн. Але розслідування військового управління виявило можливість обов'язкових контингентів на 142.000 тонн. Крім того американці оцінюють урожай ячменю на 27,8% і врожай вівса на 7,7% вищим, ніж господарства. Американська оцінка спирається на наслідках контролю, що зробили

американські фахівці на тисячах сільських дворів у серпні місяці.

Військовий губернатор звернув увагу, що ця різниця в оцінках може привести до зменшення пляну американського постачання для західних зон Німеччини.

О. Р.

тврді в свою намірі захистити Грецію від зазіхань советських сателітів. Якщо збори приймуть резолюцію США, це морально виправдає дальшу американську акцію, незалежну від Ради Безпеки. Якщо ж — США скористуються з права пункту 51-го хартії ОН уживати індивідуальних або колективних заходів самоохорони.

В проблемі вета збори ОН не приймуть певного рішення. Це переважно принципове й методологічне питання. Жодна великоодержава не погодиться на скасування права вета. Справа не в його існуванні, але в уживанні. Минулого року енергійні протести проти зловживання ним з боку Советського Союзу стримали росіян від користання з вета на деякий час по закінченні зборів ОН. Сподіваються повторення наслідку протестів.

Генеральні збори не знають вета. Їх ухвали приймаються більшістю (две третини) голосів, але ці рішення — лише рекомендації, не обов'язкові до виконання. Відмінно від Ради Безпеки збори ОН не користуються засобами змушувати будь-яку країну приймати їх рекомендації. Все ж таки, відбиваючи думки більшості членів ОН, ухвали зборів набирають величезного морального значення. Вони орієнтують великоодержави в зовнішньо-політичних тенденціях дрібніших націй.

Можливо, перед зборами ОН стануть проблеми, не передбачені порядком денним. Організація ОН знає в своїй праці несподіванки. Під час минулих засідань багато клопоту нарівні Раді Безпеки представник організації єгипетської молоді з своєю написаною кров'ю відозвою. Чи не почнемо ми на зборах ОН протесту проти переслідування української нації східно-європейською поліційною державою та її сателітами, що вже було предметом інтервенції до ОН від генерального секретарія УГВР і українських організацій США?

Праця зборів проходить під впливом уже завершеного поділу Європи, що його тоталітаризм намагається поширити на весь світ.

Цей поділ не давав змоги Раді Безпеки прийняти позитивні рішення і зводив нанівець намагання демократичних держав забезпечити світові мир. Уже двадцять разів спостерігав світовий глядач, як обривалась незакінченою дипломатична вистава; трагедію прагнення націй до організованого світу тоталітарії держави перетворюють на фарс.

Завдання зборів ОН — вивести організацію ОН із того зазубня, в якій завела її боротьба ворожих ідеологій. Інакше, втративши авторитет, організація ОН зів'яне й засохне, як зів'яла й засохла підірвана агресивними державами Ліга Націй.

Ми настроєні оптимістично. Великі й спрavedливі ідеї завжди пробивали собі шлях у майбутнє, як пройшли до нового світу каравели Колумба або пробилися крізь комуністичні кордони геройчні відділи УПА. Організація ОН займе належне її місце.

В цьому полягають життєві інтереси й прагнення українського народу і цього вимагають загальні інтереси всіх вільних демократичних націй світу.

Павло Гонта

Червоне царство в Китаї

За журналом «Нью Лідер»

Мері Найт — американська журналістка, що довгий час була кореспонденткою в Китаї, а за війни працювала на керівній посаді у військовій цензурі, — розповідає свої враження останньої шестимісячної подорожі в Китаї.

ФАНАТИКИ НА ПОСЛУГАХ РОСІЇ

Що робитимуть тепер китайські комуністи, коли ми вивели з Китаю більшу частину наших військ? Яке значення має їх політичний курс для нас і для світового миру?

Перше, що мусимо добре зрозуміти, це те, що китайські комуністи — це справжні комуністи, тоді як американців намагаються переконати, що це невинний східній варіант наших лібералів.

Це тверді, вперті фанатики, виразники марксистсько-ленинської ідеології. Їх лідери або перебувають під російським впливом, або виховані в Росії, або те й те разом. Вони переконані, що комунізм очолює й веде за собою ввесь світ. Їх двомільйонова армія носить червоні зірки.

Вони одержують певну допомогу з Росії. Якщо вони дістануть більшу допомогу, вони зможуть поширитися зі свого передмостового укріплення і з допомогою своїх запільніх організацій в усіх великих містах заволодіють рештками ослабленого Китаю. А червоний Китай означає червону Азію.

НА ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ НАЗАД

Я зробила ці висновки під час останньої подорожі із спостережень у Китаї. В Мукдені, столиці Манджурії, і в Аншані, її промисловому центрі, я попала на свіжий слід відступу червоних армій — російської й китайської, — мене китайські національні солдати побили, а натовп ледве не вбив. Не зважаючи на мої протести «Ме-Гуо!» («Я — американка!»), вони вважали мене за росіянку.

Люди казали мені, що 6 місяців советської окупації були гіршими, ніж кілька років японської. Японці врешті дали багатьом працю, розвинувши манджурську промисловість. Росіяни відкінули цей розвиток на чверть сторіччя назад. Кількість машин, що вони їх забрали як репарації, вдвое перевищує пересічний річний американський експорт машин. Вони вивезли цілком 6 із дев'ятох домен Аншану й наказали китайським комуністам зруйнувати останні три.

Червоні — просто грабіжники. По всіх більших містах Манджурії вони зруйнували водогін і електрівні.

ЦАРСТВО СНАНЬ

Китайські комуністи відрізали голодні південні райони від постачання продуктів з Манджурії, висадивши залізниці, чого ніколи не робили японці. Вони наказали селянам поздирати сотні кілометрів колій. Вони навіть повідрубували руки інженерам і машиністам, щоб ті не могли вести поїзди. «Цих комуністів населення більше ненавидить і боїться, ніж росіян, — казав майор Шеъ-Чан з Аншану. — Вони намовляють дітей-партизанів, хлопчиків десяти-дванадцяти років, убивати членів своїх власних родин.»

В Мукдені колишній комуністичний полковник, що тепер перейшов до націоналістів, розповідав мені: «Я часто одержував накази

підтримувати й змушувати бандитів до грабунків, підпалів і гвалтувань по селах. Комуністи агітують, що вони хочуть «визволити» селян і залучити їх до комунізму.»

Комуністи захопили чверть п'ятсотмільйонового населення Китаю та 10 млн. км. кв. території, головним чином, у північному Китаї та в Манджурії. Усе червоне царство часто називають Снань за назвою його головного міста. Снань обвішана міріядами червоних прапорів з серпом і молотом, портретами Леніна й Сталіна та комуністичними гаслами. В середніх школах більше половини навчальних годин займають політичні й військові предмети. Учнів підготовлюють бути політичними комісарами або командирами партизанських загонів.

Розмови щільно регламентовані. Контроль думок починається в дитячому садку співанням пісень про боротьбу кляс та про громадянську війну. Друкувати дозволяється лише відомості, потрібні керівникам. Людей оброблять різноманітними пропагандивними засобами: листівками, прапорами, барабанами, промовами. Таємна поліція слідкує, щоб ніхто не казав «дурниць», незгідних з партійною лінією.

З 130-миль. людей червоного царства лише 1,5 млн. належить до партії. Члени партії займають менше половини урядових посад, але все це посади дійсно важливі. Політбюро з чотирнадцятьо осіб і його секретаріят з п'ятьох — це все партійці. Вони завдають тон так само, як у російських країнах-сателітах.

КОМІНТЕРН ДАЛІ ДІЄ...

Довгий час китайські комуністи були членами третього або комуністичного інтернаціоналу. Китайські «червоні» грали провідну роль в далекосхідному бюро комінтерну. Агітатори, що чверть сторіччя працювали в Азії, здобували вишкіл у комінтернівській агентурній школі.

Їх успіхи зростають з кожним днем в Індії, Індо-Китаї і малайських країнах.

Проводирі Снаню кажуть, що вони вийшли з комінтерну ще перед 1943 роком, коли його нібито зліквідували. Проте націоналістична розвідка має документи, з яких видно, що далекосхідне бюро комінтерну активно діє й тепер і впливає на світовий комунізм, як і на американську компартію. Воно послідовно й уперто чинить опір припиненню китайської громадя лісової війни на інших умовах, ніж їх ставлять комуністи; бореться проти американських спроб цього замирення.

Китайські «червоні» все ще заперечують будь-який зв'язок з комінтерном чи з російським урядом. Говорячи до зовнішнього світу, вони запевняють, що домагаються в Китаї лише «нової демократії» без диктатури пролетаріату. Але китайський комуніст ч. 1, Мао Цзе-Дун сказав на партійному конгресі в Снані в 1935 році:

«Ми, комуністи, ніколи не зрікалися своїх політичних цілей. Наша кінцева й основна програма — привести Китай до царства комунізму.»

ТОВАРИШ МАО

Мао Цзе-Дун, голова китайської компартії, — це низенький, товстий, згорблений чоловік 53-х років з довгим чорним волоссям. Він завжди живе диню й червоний перець,

коли говорить. Його великому, круглому, майже невиразному обличчю надають життя великі пронизливі очі. Він великий дискутант і добрий оратор. Він каже, що уникає російських шляхів, але два його сини вчаться в Москві. Праця в дитинстві на землі в тиранічного батька штовхнула Мао до революції, і він допомагав у заснуванні китайської компартії. Він швидко висунувся, як керівник селянських партизанів. Щоб організувати рікш, він сам стає рікшею. Він піднявся до керівника політвідділу червоної армії й голови Совету в К'янсі. Разом з іншими він сплюнував і провів 15 років тому «великий марш», коли комуністи залишили центральний Китай і пробилися до їх сучасного місця перебування — поблизу до російського Сибіру.

Пропаганда твердить, що він разом із своєю четвертою жінкою, вродливою кіноартисткою, живе дуже просто й скромно в землянці.

Міт про Мао дуже подібний до сталінського міту. Портрети Мао можна бачити всюди. Дитячі садки навчають пісень про «товариша Мао». Він тепер найвпливовіший комуніст у Китаї й на всьому Далекому Сході.

ХАБАРІ, КОХАНКИ Й МОСКОВСЬКА ШКОЛА

Генерал Джу-Де, голівний командувач китайської червоної армії, здобув ґрунтovanу підготову в Москві. Його історія — це історія високочия. Народившись багатим, він став ще багатшим через хабарі на високій фінансовій посаді. Він заповнював цілий палац жінками й коханками. Він пив і курил опіум. Але він читав книжки, особливо книжки про революцію, і в 1922 році поїхав вивчати марксизм у Німеччині й Росії. В 1928 р. він з'єднався з Мао й заснував разом із ним перший китайський советський уряд.

Джу-Де змобілізував від одного до двох мільйонів партизанів — чоловіків і жінок. Керівниця сільських партизанів — К'янь К'ечінь запитала його якось про обслуговування трофеїного кулемета. Він одружився з нею.

Майже всю свою зброю червоної армія мала здобувати від націоналістів. День капітуляції Японії дав їй можливість забрати японські запаси. Комуністи й націоналісти, змагаючись за обшири й міста, окуповані японцями, розпочали воєнні дії, що тривають і досі.

Колишній комуністичний полковник оповідає: «Росія не дає постачання китайським комуністам у Манджурії відкрито. Але росіяни багаторазово вказували мені таємні скованки трофеїної японської артилерії й гармати. Вони хотіли, щоб ми вжили цієї зброї проти націоналістів.»

Лі Лі-Сан, агітатор, був відомим проводирем 15 років тому. Потім він утік, бо, як кажуть, був викритий на чолі таємного товариства, підтримуваного росіянами й спрямованого проти Мао.

ЩЕ ОДИН НОСІЙ «НОВОЇ ДЕМОКРАТІЇ»

Лі був людиною з Москви; він одружився з росіянкою і в інституті Народів Сходу вишколював агентів, що потім поверталися на батьківщину, як Тіто, й несли до своїх країн форми «нової демократії», які готовили до комунізму. Лі був зв'язковим між Єнанем і Москвою. Незадовго до оголошення Росією війни Японії, до Єнаню прийшов на кількох підготувати відкрите примирення Лі з Мао. Під іншим ім'ям Лі одержав американський літак і ним прибув до червоної столиці. Відбулося офіційне замирення і він супроводив «російську» армію маршала Маліновського, що складалася з бурятів,

монголів і всіх інших 175 — советських народів і вступила з Сибіру до Манджурії.

Вплив китайських комуністів поширюється на західні общини, де місцеві селяни сподіваються змін. Вони уважно слухають, коли комуністи роз'яснюють їм, що землевласники — це суспільні вороги і що вся земля мусить перейти у власність селян. Червоні часто влаштовують народні суди, закидають якенебудь обвинувачення землевласникам, закликають глядачів, і пропонують підімати руки, проголошуячи його винним. Тоді його землю ділять, іноді «компенсуючи» паперовими облігаціями, іноді без цього.

Преса й радіо оповідають селянам про благословіння, що несе земельна політика «нової демократії». Намовленій такою пропагандою селянин-войк іде за своїми ватажками до партизан.

ЧИМ СКІНЧИТЬСЯ..

I націоналісти й комуністи обвинувачують одне одного в порушенні угод, але один американський генерал казав мені, що 90%

порушень умов перемир'я спчинювали комуністи. Наше міністерство чужоземних справ бажало зрозуміти обидві сторони, як мені в цьому особисто доводилось перевонатись.

Тепер Чуо Ен-Ляй після того, як він покинув переговори, нападає на Маршалла й обвинувачує през. Трумена в підпалований громадянської війни та намаганні обернути Китай в американську колонію.

Його пропаганда дуже пожвавішала. Через радіо передають Єнанську революцію, що говорить: «Єдиною різницею між японським імперіалізмом і американським стає те, що американський імперіалізм сильніший і його агресивні методи зовні здаються цивілізованими й законними.«

Комуністи в Манджурії навчають школярів малювати плякати, що зображені американців двоголовою свинею, яку викидають з Китаю ногами.

Як закінчиться криза в Китаї, на це може відповісти лише час і, мабуть комуністичні керівники.

Велика проблема нашої доби*

Звертаючись до з'їзду комерсантів, колишній посол США в СССР, тепер міністр торгівлі, Аверелл Гарріман, накресливши американську оцінку російського питання, поновив надію на здійснення в нашу добу концепції единого світу.

Його промова, а й схвалив «Білій Дім», була витримана у ще нечуваних своєю силою в США виразах.

«З двох світових воєн виріс імперіалізм поліційної держави», що вже затопив східню Європу, загрожує західній і збирається розлитися на весь світ. Як найміцніша держава серед націй, що підтримують вільні інституції, США призначений бути «прапорносцем» у боротьбі проти цієї нової загрози вільним людям.

Сьогодні, — заявив п. Гарріман, — існують дві цілком протилежні концепції людської організації; — одна, що спирається або прагне закону про права людини, і друга, що не має й не прагне цього.

Згідно з першою концепцією, народові треба довірити. Народ після вільної і однієї дискусії приймає остаточні рішення; уряди мусять враховувати бажання народу. Друга концепція не довіряє народові, як

масі невігластва; найрозуміша тут невелика купка, що захопила владу; вона підкорює собі народ силою й контролюванням вихованням.

Хай не залишається місця для непорозумінь... Досвід навчив нас, що в країнах, де існує вільне народне рішення, маемо друзів. Але там, де існує диктатура, чи то у вигляді комунізму, чи фашизму, безпека й прогрес вільної людини загрожені.

Владу можна захопити військового силою, але ще підступніше новою зброєю-услесливою пропагандою, фальшивими обіцянками. Мусимо відзначити, що вона була до певної міри успішна у всіх країнах; в нашій також.

Сполучені Штати тепер — наймогутніша сила проти цієї загрози вільним інституціям. Для нас, може, було б приемніше запланувати очі на долю, що зробила нас прапорносцями волі. На щастя, ми усвідомили, що не можемо більше повертатись спиною до світу...

Комунізм має такий вплив, що вже розколо від світу на дві групи... Ніхто не може провіщати, що робитиме він далі. Але, без сумніву, він відб'ється на всьому нашому житті та житті наших нащадків. Це велика проблема нашої доби.

Мова дипломата

Мова дипломатів — це найгнучкіший, найрафінованіший і водночас найбільше замаскований спосіб вислову думок.

Так здебільшого уявляє собі «сіра людина». Насправді не завжди так. Про це можна переконатися з невеликої статтейки, вміщеної в американському журналі «Ньюзвік» 18. серпня 1947 р., що має наголовок: «Станіна мова». Статтейка ця, власне, лист відомого автора книги «Я вибрав волю» Віктора Кравченка, що зрікся советської дипломатичної служби та зв'язків з цією державою.

Цитуємо дослівно:

«У Вашому виданні за 4. серпня Ви надрукували мою фотосвітлину й статтю про мої зізнання перед комітетом для розслідування антиамериканської діяльності (Комітет цей досліджує діяльність комуністів у США — прим. переклад.); на це пан Андрій Громіко, репрезентант Советського Союзу в ОН, реагував такими словами:

«Коли собака не має чого робити, він лиже себе під хвостом. Це інколи подобається глядачам.»

...Тут не доводиться багато говорити, бо такий вислів пана Громіка доказує, що він виховався в стайні. Коли ж Ви опублікували думки пана Громіка, Ви повинні опублікувати й мою відповідь на них.

Форма вислову п. Громіка і його зміст гідні передового дипломатичного представника Советського Союзу; сподівається, представники Англії, Америки й Франції мусять бути захоплені культурністю й манерами свого колеги...

Хочу сказати, що коли собака робить те, що описує п. Громіко, то він робить це для власної присмокти. Але він робить це сам від себе; зате Громіко робить це з наказу й зі страху перед Кремлем та членами Політбюро. А, що Політбюро має 14 членів, пан Громіко мусить мати досить праці.

Я розумію, що форма моєї відповіді не дуже чесна, але мені доводиться так відповідати, бо, поперше, пан Громіко мене до цього примусив, а подруге, — вірте мені — пан Громіко іншої мови не розуміє. Щождо мене, то я мушу вибачитися перед читачами за форму моєї відповіді.

Коментарі, кажуть, зайві.

(КС)

Дух невтомний і непогамований

(Дещо про літературу сучасної Франції)

Літературна культура Франції переростає всі наші уявлення про її можливості. Вже триста років, хоче хто чи не хоче це визнати, як французька література стала передовою й провідною в світі насамперед тому, що вона постійно, незалежно від обставин (навіть за окупації 1940—44 рр.) продукує вартості високого рівня, отже забезпечує безперервність літературного процесу. Подруге, це література руху, експерименту, неспокою, допитливості. І, потрете, — «література — це цивілізація», — як қазав В. Гюго.

Аж смішно й боляче стас за тих наших кололітературних всезнайків, що бідкаються, мовляв, хтось багато й швидко пише. Якби вони знали, сердеги, як працює французький письменник! Такий, напр., Ж. Кокто, що має тепер 55 літ написав понад 40 визначніших творів, 50-літній Арагон понад 35, Ж. Дюгамель за 30 літ діяльності дав 45 книжок, не враховуючи есеїв і статей, які кожен письменник у Франції пише й публікує сливє щодня.

Письменників, як і читачів, у Франції дуже багато, може, навіть понад міру, але як перші пишуть тільки добре, так другі вміють відрізнисти літературу від халтури. Це й є перемога книги, це й є те, що література стала у Франції невід'ємною частиною цивілізації, що письменство там стало потребою всього суспільства аж до найнижчих шарів, і саме ця обставина загострює письменницькі індивідуальноті, змушує їх відмовитись від т. зв. «німіх творів», що не мають живої крові й оминають глибшу проблематику, а тільки розважають, французький читач, чи буде професор Сорбони чи продавчиня в крамниці, студент чи замітач вулиці, настільки просякли літературною традицією й культурою, що їх важко підманити позірними величинами. Анкети, зібрани напередодні признання щорічних нагород Гонкурів чи Реноде за допомогою Paris-Soir'у — мільйоновою тиражною популярною в усіх колах газети, завжди збігаються з абсолютно незалежним рішенням жюрі. Однаковість смаку літературознавців і критиків та смаку мас свідчить, власне, про глибоку літературну культуру французів. І це зобов'язує письменників.

Без ніякої регламентації згори, без письменницьких спілок і гурточків кожний письменник у Франції свідомий своєї відповідальності й суспільної функції. Письменників з яким-небудь партійним забарвленням не люблять; через це у Франції відносно квадро виглядає т. зв. пролетарська література. Ідеологічні догми й шукання — католицькі, соціалістичні, екзистенціоналістичні, монархічні — так, але тільки через мистецький образ. Е. Золя спричинився далеко більше своїм «Жерміналем» до радикалізації настроїв у Франції, ніж будь-який сьогоднішній тенденційний письменник. Аристократ і консерватист гр. Анрі Монтерлян, один із найвидатніших письменників сьогоднішньої Франції читаний всіма і усюди, навіть у червоних передмістях Парижу, тоді як письменників-комуністів Гюсіно й Р. Бльока либо читають з обов'язку однопартійці.

«Ясність і лад» — дві основні традиційні засади французької літератури. Баламутних і хаотично-неохайніх книг французи не люблять; письменник мусить знати, чого

хоче, чому пише, і мусить писати зорганізовано, чітко й гостро. Але цього ще було б мало: кожна книга повинна стати відкриттям, хоч би це було відкриття гадано дрібної речі, обставини, людського типу чи психічного стану, що їх ми не добавили, доки нам не показав письменник, до того ж вільно, сміливо, широко, захоплено, глумливо, влучно. Франсіс Карко, напр., відкрив світ монмарського шумовиння.

Всі його романи оспівують життя жебраків, повій, злодют, покидьків великого міста. Він виборов право громадянства монмарському заулковому діялектові — «арґ»; його книги переходять до клясики. Є письменники тільки одного краєвиду: Марсель Еме описує Юру, Андре Камсон — Севенни, Марсель Женеву — центральну Францію. Є письменники тільки одного суспільного прошарку: духівництво описує Бернанос, селян — Ж. Жіоно й Рамуз, життя провінційних панянок — Жан Шардон, життя летунів — Сент Ексупері і т. д.

Від відкриття до знайдення істоти явища, проблеми й далі — до власної відповіді, до власної догми, до поставлення теми, може зовсім не популярної, обурливої, демаскувальної, відразливої, але врешті потрібної.

Безумовно, віссю французького письменства став гуманізм. Навіть у суто католицьких письменників центром уваги стала людина, в якій письменник, як у творі Божому, відкриває Бога. Такий, напр., П. Кльодель, один, із світових французьких письменників, що в своїх останніх творах (ми обговорюємо період французького письменства останніх 25 років) «Шовковий чревник», «Книга Христофора Колюмба» шукає, поєднуючи розум і контемпляцію образу величі Творця в перипетіях людських долі.

Франсуа Моріяк, романіст (твори «Тереза Рекейру», «Гніздо змій», «Таємниця Фронтепаків» і б. ін.), іде від негативного, нещадно аналізу заломи людської душі на зразок Достоєвського, шукає залежності між провіною й карою, гріхом і каєттям, малює повстання грішних людей і їхній вороття до вічних моральних догм.

Жорж Бернанос, третій із трійки великих католиків-письменників, змальовує людину у владі зла. Незрівнянні його романи «Записник пароха», «Під сонцем Сатани», «Пан Уїн», «Нова історія Мушетти» здобули йому світову славу. Ці з неймовірною силою вислову змальовані борсандія людини, що її опанував диявол — за Бернаносом — аж ніяк не аллегорія, а реальна дійсність.

Трагедія людини закорінена в соціальних комплексах доби. Майже всі передові французькі письменники-гуманісти водночас не лише критики суспільного ладу, але й революціонери. Правда, остаточна мета революції й майбутній світ зовсім ще не ясні, але цей, прогнилий світ треба змінити. Жюльєн Грін у своїй прозі («Левітан», «Північ», «Мон-Сінер» і ін.) малює суспільство розкладу й тривоги. Його герой надарено шукають закону, за яким можна б жити в цьому пропащому світі. Л. Ф. Селін, автор загальновідомої «Мандрівки на край ночі», з беззупинною цинізмом оголює сучасний світ. За фахом лікар, з нестримною насолодою малює він розпусту, здеморалізованість, розклад усіх шарів суспільства. Наскрізь писи-

міст, він бачить порятунок тільки з зруйнуванням сучасного ладу. Сьогодні Селін, як співробітник з німцями, не живе у Франції й замовкі як письменник.

Андре Мальро, колишній комуніст, тепер розчарований, найталановитіший із молодих, найбільше відомий поза Францією, дав типи революціонерів — руїнівців цього світу, ідеалістів лівого напрямку в близьких романах, «Загарбники», «Людська доля», «Часи погорди», «Надія». Він славить чин як вихід із зневіри, хоч би цей чин і вів до загибелі. Мальро, творець ідеї «трагічного гуманізму», після свого розриву з комунізмом матиме багато що що сказати. Сила його стилю нечувана, пластичність образу незрівнянна. Його творчість і його ідеї яскраво протилежні гуманізмові школі Р. Ролляна, з якої вийшов Ж. Дюгамель або Жюль Ромен чи Мартін-дю Гар — спокійні, іноді іронічні, але пасивні малярі життя, людей і краєвидів. Іх не надить ні відкриття, ні революційність, навіть у своєму гіркому песимізмі вони лиш споглядані, добросерді майстри без пристрастей і прагнень.

Інакші вже інтелектуалісти також старшої генерації Поль Валері й Андре Жід. Перший — поет величезного обдаровання, майстер світового імені, мислитель-філософ. Другий — спочатку мораліст, згодом скептик. Надії його на революцію 1917 р., як вихід із кризи людства, не віправдалися. Його книга «Поворот з СССР» була зреченням ілюзій. Сьогодні Жід твердить, що «єдиний правдивий світ — це світ, що в нас самих». Життерадісність і скептицизм дивно пов'язані в нього: «Хоч Бога нема на цій землі, але є ще тіні багатьох гарних богів, і затма ще не почалася». В тому самому ідейному колі перебуває молодший від Жіда інтелектуаліст-скептик Жан Жіроду, драматург і романіст.

Цікавіші для нас представники молодшого покоління. Як і Мальро, вони повні вітальні сили, спрагненні чину. Анрі де Монтерлян, пересічений цивілізацією, тужить за здоров'ям, фізичною міцністю, славить спорт і війну, іноді навіть жорстокість («Приборкувач бестій», «Мілосердя для жінок» і т. д.) «Яке мені діло до людяності?» — каже один з його героїв. Це герой без майбутності, навіть без тих ілюзій, якими живуть герой Мальро. Життя для них — пустка, але «в цю пустку кидаю своє життя». Подібно й П. Моран описує брутальніх, вольових людей на тлі бездушного світу, подібно й Блез Сандрас захоплюється подорожами й пригодами. Його улюбліні типи — сильні авантурники, здобичники, ловці, моряки, що люблять ризик, чин, небезпечне життя, боротьбу. Подібно й летун Ст. Ексупері, що загинув у 1943 р., твердить, що «в цьому безглуздому світі є дві речі, які мають глузд: любов і чин». Під час світової війни окупована Франція розгорнула дуже жваву літературну діяльність, що входить в історію під почесним ім'ям «творчості спротиву». Ця творчість мала зовсім не злобденний пропагандивний характер, а дала вартості високого літературного рівня. Поеми Арагона, оповіді Веркора, О. Руссе й ін. змальовували життя під окупантами, геройзм людей запілля, радість перемоги, палкий патріотизм. Водночас такі твори, як «Мовчання моря» або «Похід до зорі» Веркора, — це водночас документи людяності: автор спромігся серед атмосфери ненависті й гніву дати об'єктивний образ німецького офіцера.

Ще за війни, а особливо після визволення Франції до слова прийшла своєрідна група письменників на чолі з Ж. П. Сартром, 40-літнім філософом; їх загально називають екзистенціалістами. Сартр — романіст і драматург (романи — «Млості», «Шляхи волі»,

»Вік розуму«; драми — »Закриті двері«, »Мухи«, »Мерці без похорон« і т. д.); він як і Грін та Селін, з жахною ширістю змальовує розклад сучасного світу, але із ще більшою пластичністю й грунтовністю, з нечуваним цинізмом. Абсурдність світу, взаємин між статями, брудота й безнадійність існування викривлених характерів, панування низьких інстинктів-головні теми Сартрових творів, що ілюструють його філософське вчення про «абсурдність існування», про «ілюзійність вартостей», про «свободу людини, від якої вона втікає в самооману любові й ненависті». Найближчі однодумці Сартра — романістка Сімон де Бувуар і драматург Альберт Камю, такі ж безнадійні й зневірені. Жан Ануї, 30-літній автор драм »Актіони« й »Евродіна«, що стали відомими й поза Францією, теж близький до екзистенціалістів своєю філософією сумніву й пессимізму.

Література Франції сьогодні, як і за всіх часів, становить барвисту панорamu різних талантів, різних шукань форми й змісту, різних духових течій. В цьому виявляється гальський дух, невтомний і непогамовний. І саме тим звертає на себе очі світу.

Ю. Косач

Шкільна реформа в Німеччині

Державний секретар Піттрофф склав проект шкільної реформи в Німеччині. Тут викладено систему одної школи, поділеної на три ступні. Перший ступінь (початкова школа) має шість років навчання. Таким чином, термін початкового навчання збільшено на два роки. Це уможливлює вибір здібних учнів, бо часто саме за ці два роки виявляють успіхи ті діти, що в перших роках навчання робили тільки середні успіхи. Вибір здібних учнів — це основний принцип цієї школи. За цим принципом, наприклад, учень 4-ої класи, особливо здібний до математики, може відвідувати лекції математичної групи 5-ої класи і навпаки, учень 5-ої класи, слабий у математиці, признається до нижчої групи. Така сама система існує в США. Другий ступінь (середня школа), 3 роки навчання. Вона поділена на 2 відділи: 1-ий відділ — практичний, що веде до вищого (3-го ступеня) з підвідділами різних професій 2-ий відділ — науковий, що веде до вищого »наукового« ступеня.

Третій ступінь також 3 роки навчання і як уже сказано, має 2 відділи: професійний і науковий. Останній відділ в свою чергу має підвідділи: богословсько-науковий, природничо-математичний і технічно-музичний.

Основні предмети богословсько-наукового підвідділу: релігія, німецька мова, латина англійська мова, історія, географія, математика, фізика, хемія, музика і спорт.

Природничо-математичний підвідділ має самі предмети, крім латини й музики, але додається технічне креслення. Науковий підвідділ веде до високої школи, професійний відділ до вищих технічних школ. Це не значить, що учень, який був на професійному відділі, має можливість піти тільки до вищої технічної школи. Він може також вступити й до високої школи, але перед цим відмінно сподіяні іспити. Основний принцип цього проекту: жодний шлях не веде учня до безвихідного становища, з якого не має шляху до вільного розвитку.

I. K.

Перед ним — майбутнє

(з еміграційного блокнота)

Я зовсім не дивуюсь, коли викреслюю з пам'яті одного, а другого врізьблюю в пам'ять з першого погляду. І це мені ясно, як удені на долоні. Адже дуб — рослина й будяк — рослина. Троянда — квітка й шипшина — квітка. Але одне вас вабить, притягує, а на друге не хочеться глянути. Так само й з людьми. Коли хтось зверне на себе увагу, як той могутній крислатий дуб чи палка тримтлива троянда, то інший хтось не викличе у вас ніякого рефлексу. Чому? Адже у кожного є душа. Та так! Але в одного вона

безбарвна, тиха й порожня, в іншого в ній чути шум і клекіт вічного дерзання...

Він врізьбився в мою пам'ять з першого погляду, цей молодий (зовсім молодий!) мальяр Володислав Клех. Я вперше його побачив духмяного літа за працею в таборовому імпровізованому ательє. Він, попри свій вік, задумливий і зосереджений, малював за чітко накресленими ескізами декорації до »Лісової пісні«. Його вихристий чуб безладно впав на високе чоло, і це йому надавало якогось надмірного завзяття. Він був у

творчому трансі. Я не хотів вибивати його із світу емоцій своїм недоречним знайомством і розмовою, бо в цей час, крім шкоди, не зробив би для нього нічого доброго. Я захоплено дивився за його найменшим рухом на полотні і чомусь... згадав Петрицького...

За кілька днів я розмовляв з Володиславом Клехом під час проби в Театрі. Я з ним говорив про мистецтво, вірніше — про його історію і напрямки. Він, феноменальної скромності юнак, двадцяти двох років юнак, дивився в глибини мистецтва поглядом дозрілого мистця. Перед нами час-від-часу ходили таборові живі портрети — наші друзі й не друзі — зовсім затінені вже фізично неіснуючими великими італійськими й фландрськими жрецями палітри, пензля й фарби. Я з ним говорив довго... Я з ним міг говорити дуже довго, і в мою душу ніколи б не запала тінь нудоти. Бо кожне його слово було подихом з його-хвилюючої душі, його гарячого серця. І я сказав: »Як ми не вмімо відрізнати дуба від будка, троянду від шипшини...

Після цього пробігло з півтора року. Його сіра таборова кімнатка засіяна етюдами й полотнами з ульмівських краєвидів. І між ними на належному місці »Ульм восени«, створений в 1945 році, коли мальяр мав двадцять один рік. Переважна більшість його творів подана в м'яких імпресіоністичних тонах. Але це ще не все. Більше своєї уваги мальяр віддав декоративному мистецтву. Він може тут похвалитися величними успіхами, але це не в його манері. Він творить! Це скаже кожний, хто бачив на сцені в Новому Ульмі декорації »Лісової пісні«, »Облоги«, »Боярині«, хто незабаром побачить декорації »Зозулиної дачі« Ю. Косача.

Володислав Клех знає собі ціну. Він проявляє не словами, а творами. А тому сьогодні скажемо за нього: »Перед ним — майбутнє!«

В. Клех »Ульм восени« (Олія.)

О. Сурмач

Серце - зрадник

Едгар По

(Оповідання)

Справді, дуже нервовий, жахливо нервовий я був і є; але чому ви гадаєте, що я божевільний? Хвороба тільки загострила мої почуття, але не зруйнувала, не притупила їх. Над усе було почуття гострого слуху. Я чув усе, що діялось на небі й на землі. Я чув багато дечого навіть із пекла. Як же я можу бути божевільним? Вислухайте й завважте, як свідомо і як спокійно я можу розповісти всю історію.

Як виникла ця думка в моєму мозку, сказати неможливо, але коли я усвідомив її, вона переслідувала мене день і ніч. Причини не було жадної. Гніву не було теж. Я любив цього старого. Він ніколи не кривив мене. Він ніколи не ображав мене. На його золото я не зазіхав. Я думаю, це було його око. Так, це було воно. Одне з його очей нагадувало око хижої птиці, ясно-сине око з плівкою на ньому. Коли його погляд падав на мене, кров моя холола. І ось поступово, дуже поволі я дійшов до думки вбити старого, і таким способом позбавитись ока назавжди.

Ось у чому справа. Ви вважаєте мене за божевільного. Божевільні нічого не знають. Але якби ви побачили мене, якби ви побачили, як мудро я все робив, з якою обережністю, з якою передбачливістю, з яким лицемірством я діяв. Я ніколи не був таким добрим до старого, ніж за тиждень до вбивства. Щоночі, опівночі, я повертає засув його дверей і відчиняю його. О! Як тихо! А тоді, відчинивши двері достатньо для моєї голови, я вставляв темний, закритий з усіх боків ліхтар так, що світло не падало від нього, а потім просував свою голову. О, ви б сміялися, побачивши, як хитро я її просував. Я рухав нею поволі, дуже поволі, щоб не потурбувати сон старого. Просування голови крізь напіввідчинені двері, так, щоб я міг бачити, як він лежить на своєму ліжку, — забирало в мене ввесь час. Га! Чи був би божевільний таким мудрим, як я? А тоді, коли моя голова була вже в кімнаті, я відкривав обережно ліхтар. — О, як обережно-обережно (бо шарніри скрипіли) я відкривав його настільки, щоб единий вузький промінь падав на хиже око. Я робив це протягом сімох довгих ночей — кожну ніч якраз опівночі; але око завжди було закрите, і виконати задум було неможливо, бо не старий дратував мене, а його дияволське око. І щоранку, коли розвиднялося, я нахабно-йшов до його кімнати й сміливо говорив з ним щирим тоном, називав його на ймення й питав, як він перебував ніч. Отже ви бачите, що він справді мусів бути дуже проникливим старим, щоб підозрівати, як я кожної ніч, рівно о 12-їй, дивився на нього під час його сну.

Восьмої ночі, відчиняючи двері, я був обережнішим, ніж будьколи. Хвилинна стрілка годинника рухалася швидше, ніж моя рука. Ніколи до цієї ночі я не відчував обсягу моєї власної сили — моєї проникливості. Я ледве міг стримати своє почуття тріомфу. Подумати тільки, я був тут, потихеньку відчиняв двері, а йому навіть і не силися ні мої таємні вчинки, ні думки; можливо, він почув мене, бо несподівано заворушився на ліжку, ніби наляканий. Ви можете подумати, що я відступив, — ні. В кімнаті було темно, як у шахті (бо віконниці були щіль-

но замкнені зі страху перед трабіжниками), отже я знав, що він не міг бачити відчинених дверей, і продовжував відчиняти їх щораз ширше. Моя голова була всередині, і я вже збирався відкрити ліхтар, коли мій великий палець ковзнув по бляшаному шарніру; старий підскочив у ліжку, скрикнувши: «Хто там?» Я причайвся й нічого не відповів. Цілу годину я не поворухнув жодним мускулом, але я не чув, щоб він знову ліг. Він усе ще сидів у ліжку й слухав; так само, як я робив це кожної ночі, прислухаючись до смерти, що вичікувала в стінах. Тепер я чув легкий стогін і я знав, що це був стогін болю чи горя. — О, ні. Це був глухий, придушений звук, що піднімається з глибин душі, коли вона переповнена жахом. Я добре знав цей звук. Багато ночей, опівночі, коли ввесь світ спав, він виридався з глибин моєї душі, поглиблюючи своїм жахливим відгомоном усі жахіття, що охоплювали мене. Повторюю, я знав його добре. Я знав, що відчуває старий, і мені було шкода його, хоча в душі я хихикав. Я знав, що він лежав і не спав уже з того часу, коли повернувся в ліжку, почувши перший легкий шум. Його страх усе зростав. Він намагався переконати себе, що страх його безпідставний, але не міг. Він говорив до себе: «Це лише вітер у дімарі, це лише миша, що перебігла кімнату», або: «Це просто цвіркун цвірінькун». Так, цими припущеннями він намагався заспокоїти себе, але переконався, що все було даремно. Все надаремно, бо смерть своєю чорною тінню наближалася, підкрадалася до нього й сповідала свою жертву. Гнітучий вплив непомітної тіні примушував його відчувасти — хоча він нічого не чув і не бачив-присутність моєї голови в кімнаті. Я довго чекав, дуже терпеливо, але не чув, щоб він ліг, тоді я вирішив відкрити зовсім, зовсім маленьку щілинку в ліхтаріку. Я відкрив її. Ви не можете уявити, як обережно-обережно, — поки нарешті єдиний тьмяний промінь, як павутинка, не впав із щілинки на хиже око. Воно було відкрите широко, широко відкрите, і я оскаженів, глянувши на нього. Я бачив його надзвичайно виразно — це сине каламутне око з огидною, плівкою, що морозило кров у моїх жилах; я не міг бачити ні його лица, ні тіла, бо я направив промінь, ніби інстинктивно, точно на кляте місце. Чи не говорив я вам, що те, що ви вважаєте за божевілля, то лише надмірна гострота почуттів — тепер до моїх вух дійшов низький приглушений короткий звук, подібний до звуку годинника, загорнутого в вату. Я знав цей звук добре. Це билося серце старого. Він збільшив мій гнів, як удари барабана викликають хоробрість у вояка.

Але навіть тепер я стримувався й не ворушився. Я ледве дихав. Я нерухомо тримав ліхтарик. Я намагався, як тільки міг, тримати промінь на оці. Тим часом пекельний стукіт серця зростав. Він ставав щохвилини швидшим і голоснішим. Жах старого досягнув найвищої точки. Стукіт ставав голоснішим, кажу я, голоснішим щохвилини — чи добре ви розумієте мене? Я говорив вам, що я нервовий; так, я такий є. А тепер глухої ночі, серед жахливої тиші цього старого будинка такий дивний шум, як цей, викликав у мене невимовний жах.

Все ж ще кілька хвилин я стримувався й стояв тихо. Але стукіт ставав голоснішим і голоснішим! Я думав, що серце мусить розірватися. Тепер нова тривога опанувала мене-звук почують сусіди! Час старого наблизився! З пронизливим криком я відкрив ліхтарик і стрибнув у кімнату. Він крикнув один раз, лише один раз. За хвилину я стягнув його на підлогу й придавив важким ліжком. Потім я весело посміхнувся, побачивши, як багато зроблено. Проте ще кілька хвилин серце приглушене билось. Однаке це не дратувало мене, цього звуку не почують крізь стіну. Нарешті він припинився. Старий був мертвий. Я відсунув ліжко й оглянув тіло. Так, він був мертвий, як камінь. Я положив свою руку на його серце й тримав її кілька хвилин. Воно більше не билось. Він був мертвий, як камінь. Його око більше не турбувало мене.

Якщо ви ще вважаєте мене за божевільного, ви не будете думати так, коли я опишу вам усі ті мудрі заходи, що я їх уживав, щоб заховати тіло. Ніч минала, і я поспішно працював, мовчки. Перш за все я розрізав труп. Я відрізав голову, руки, ноги. Потім я відірвав три дошки з підлоги кімнати й поклав це все в отвір. Потім я вклав дошки на місце так розумно, так хитро, що жодне людське око, навіть його не могло помітити, що щось не так. Нічого не треба було змивати, жодної плями, жодного зачіркованого місця. Я був надто обережний. Все було заховане. Ха! Ха! Ха!

Коли я закінчив цю роботу, була четверта година — ще темно, як опівночі. Із дзвоном годинника хотів постукає у двері. Я з легким серцем спустився вниз, щоб відчинити їх-чого тепер я мав боятися? Увійшло три чоловіки; вони дуже ввічливо відрекомендували себе поліційними урядовцями. Сусід чув уночі крик. Виникла підохра нечесної гри: поліцію поінформовано і їх (урядників) послано оглянути помешкання.

Я посміхнувся — чого я мав боятися? Я привітав панів. Я пояснив, що це я сам крикнув уві сні. Про старого я сказав, що він вийшов на село. Я показав моїм відвідувачам увесь будинок. Я запропонував їм шукати, добре шукати. Нарешті я провів їх до його кімнати. Я показав їм його скарби збереженими в цілості. В ентузіазмі самоувпевненості я приніс стільці до кімнати й запросив їх відпочити від утоми, тоді як сам у надмірному переконанні абсолютного тріумфу поставив свій стілець саме на те місце, під яким спочивало тіло жертви.

Урядовці були вдоволені. Моя поведінка переконала їх. Я почував себе надзвичайно легко. Вони сиділи й говорили на звичайні теми, а я весело відповідав. Але незабаром я відчув, що бліdnу і мені захотілося, щоб вони залишили мене. Голова моя боліла, дзвініло у вухах, а вони все сиділи й говорили. Дзвін ставав усе виразнішим і виразнішим. Я став швидше говорити, щоб позбавитися цього почуття, але дзвін тривав далі ще з більшою виразністю, поки я не встановив, що цей шум не був у моїх вухах.

Без сумніву, я дуже зблід, але я став говорити ще швидше підвищеним голосом. Проте звук зростав. Що міг я зробити? Це були приглушені низькі короткі звуки, дуже подібні до ходу годинника, закутаного у вату. Мені забракло чим дихати, але вони нічого не чули. Я говорив усе швидше, все пристрасніше, але шум усе зростав. Я піднявся й, жестикулюючи, сперечався піднесеним тоном про різні дрібнички. Проте шум безнастінно зростав. Чому б їм не піти геть? Тяжкими кроками я ходив по кімнаті туди й сюди, ніби доведений до шалу спостереженням цих людей; але шум без-

Мишка

Сакі (Гектор Манро)

(Новеля)

Теодорика Воллера виховувала від народження до середнього віку ніжна мама, що її головним клопотом було тримати його подалі від того, що вона звала брутальними реальностями життя. Коли вона вмерла, Теодорик лишився сам на світі, що був такий само реальний, як і завжди і ще брутальніший, ніж будь-коли, — гадав Теодорик. Для людини його темпераменту й виховання навіть звичайний переїзд за лізницю був рівносильним з дріб'язковим надокучанням і душевною напругою, і коли він одного серпневого гарячого ранку усівся в купе другої кляси, він відчував загальнє збудження, одночасно втому й нехіт.

Він мешкав у сільського священика, і хоч його господарі дійсно не були ані брутальні, ані розпусні, їх поведінка з хатніми речами завжди викликала безладдя. Шори для поні, що мали відвозити його до станції, ніколи, власне, не були полагоджені. Коли прийшов час його від'їзу, ніде не могли знайти відповідного майстра. Теодорик, не дивлячись на свое німе, але дуже інтенсивне незадоволення, мусів допомогти дочці священика запрягти поні, що відбувалося навпомаць в погано освітлений надвірній будівлі, яку звали стайню і яка мала відповідний запах, за винятком закутка, де пахло мишами. Не боячись мишей та щурів, Теодорик відносив їх до кляси брутальних сторін життя і вважав, що Провидіння, маючи трохи моральної смілості, могло б уже давно розпізнати їх непотрібність і вилучити їх з обигу.

Коли поїзд вийшов із станції, нервова уява Теодорика обвинуватила його в розповсюдженні слабого запаху хліва і, можливо, в носінні кількох соломинок на бездоганному одязі. На щастя, в купе був ще лише один пасажир, пані, приблизно того самого віку; вона здавалася спала. Поїзд не повинен був зупинятися до великої станції, приблизно годину; вагон був старовинного фасону без дверей у коридор, отже жодний дальніший пасажир не міг уже більш турбувати Теодорика в його напівсамотності. Поїзд набрав уже нормальног о погону, коли Теодорик відчув жахливу й цілком виразну

певність, що не був насамоті з дрімаючою дамою, ба навіть не був насамоті у власному одязі.

Рух чогось теплого повзучого видав йому непрохану й високо образливу присутність, не видну, але відчути, заблуканої миші, що мабуть, забігла в її сучасне сковище під час епізоду з запряганням поні. Несамовите тупотіння, дрижання й дике лескотання не давало можливості визначити місце перевування напасника, що, здавалось, мав дівізою швидкість. Законний власник одягу відкинувся на м'яку спинку канапи, намагаючись винайти швидкі засоби, щоб покласти кінець співмешканню. Робити з себе притулок для бездомних мишей (його уява вже збільшила кількість агресорів) — неймовірна річ. З другого боку ніщо менш радикальне, як часткове роздягання, не могло звільнити його від мучителя. Але роздягатися в присутності пані, навіть для такої хвальної цілі, було ідею, що змушувала його червоніти до вух від сорому. Він ще ніколи не був здатний оголити верхній кінець шкарпеток у присутності прекрасної статі. А тепер — пані в купе, глуха до всього, спокійно, безтурботно й міцно заснула. З другого боку миша, здавалася, мала намір зробити норму мандрівного року за кілька напруженіх хвилин. Якщо є щось правдиве в теорії переселення душ, то ця миша мусіла напевно бути в минулому втіленні членом клубу альпіністів. Часами вона втрачала рівновагу й сповзала; тоді сперляку чи скорше спересердя, боляче кусалась.

Теодорик був загнаний до сміливіших заходів у свою житті. Затаївши подих, охороняючи, як в агонії, сон своєї сусілки, він швидко й безшумно зав'язав кінці свого дорожнього пледа на гачках кожної сторони купе, відгородивши себе від неї.

У вузькій гардеробі, що тепер утворилася, він з гвалтовою швидкістю роздягся й почав шукати мишу в купі сукна й бавовни. Коли миша дико скочила до дверей, від поштовху поїзду плед також упав додолу з різким ударом; майже одночасно пані відкрила очі. Рухом, майже швидшим за миша, Теодорик ухопився за плед, накинув на себе й загорнувся по шию в нього, відсувуючись якнайдалі в куток. Кров припливала й стукала в жилах, на лобі, в скронях і ший, поки він чекав на алярм, що його має вчинити пані, злякано дивився на шнур від дзвоника до кондуктора. Однак пані задовольнилася тим, що мовчки уперлася очима в сонячних окулярах на свого дивно одягненого сусіда. «Скільки вона встигла побачити? — тортурував сам себе запитаннями Теодорик, — і що вона може думати про нього.»

— Мені здається, мене трясе, — очайденно ризикнув він.

— О, дійсно? Шкода, — відповіла вона, — я якраз збиралася спітати вас, чи ви б могли відчинити вікно, бо неможлива спека сьогодні, особливо у вагоні.

— Я думаю, що це малия, — додав він, цокаючи зубами від страху й від бажання підтвердити теорію.

— Я вам дам трохи горілки, коли ви будете ласкаві зняти мій кошик з поліці, — сказала вона.

— Нізащо в світі! — Я хочу сказати, що я ніколи на вживання нічого проти малия, — запевнив він серйозно.

— Я гадаю, ви дістали її в тропіках?

Теодорик, що його знайомство з тропіками обмежувалося щорічною пачкою від дядька з Цейлону, відчув, що навіть малия звялюється з нього. Чи буде це можливим, зацікавився він, відкрити їй правдивий стан речей, принаймні в малих дозах, поступово?

— Ви бойтесь мишей? — відважився він, почервонівші ще більше.

— Ні, поки вони не появляються в такій кількості, як ті, що з'яли єпископа Гаттона. Чому ви питаете?

— Я тільки що мав одну, що була в мені під сорочкою, — відповів він таким голосом, що ледве сам міг пізнати; — це була найнеприємніша ситуація.

— Так воно дійсно мусить бути, якщо носите вузьку одягу, але миши мають дивне уявлення про комфорт, — помітила вона.

— Я спробував звільнитися від неї, коли ви заснули, — продовжував він; потім додав, — вона втекла і це довело до... до... до цього.

— Напевно втеча малої мишки не може принести лихоманки, — вигукнула вона з веселістю, що здалася огидною Теодорикові.

Очевидчика, вона виявила дещо з тяжкого становища й бавилася цим. Вся кров у ньому, здавалося, кипіла а припливи ніжкості, гірше, як міріяди мишей, підіймали й вивертали його душу. І коли, тверезість знову вступила в свої права, явний жах став на місце припинення. Бо з кожною хвилиною, що проходила, поїзд летів більше до переповненої й метушливої кінцевої станції, де сотні пар очей змінять що одну паралізовану пару, що впередиша на нього з протилежного кутка купе. Це була малесенька очайдушна можливість, що мусила бути використана на протязі кількох останніх хвилин. Його сусідка може, кінечкіцем, знову закунати. Але хвилини бігли, і ця можливість танула, як морські хвилі на узбережжі під час відпливу. Увесь її вигляд свідчив про цілковиту бадьюрість і свіжість.

— Думаю, що ми маємо вже скоро прибути на місце, — завважила вона.

Теодорик з ростучим жахом помічав щораз частіші димарі маленьких негарних будинків, що сповіщали про кінець дороги. Ці слова мусили бути сигналом. Він мусів, — казав він собі, — відкинути зараз плед і стримголов, як у воду, кинути в свою одягу, швидко натягти штани, а тоді — сорочку, камізельку, піджак. Він мусів, це був єдиний вихід. Так, він мусів, — казав він знову, — але він не міг; холодний піт тік з його чола, і він чув, як поїзд стукотів на вулицях, в'їжджуючи до двірця. Коли поїзд сповільнив рух, і вже чути було голоси людей на пероні, що збиралися займати вільні місця, він, божевільний, отупілій і збайдужлий, утомлено заплюшив очі, а жінка заговорила.

— Чи не були б ви такі добрі, знайти для мене носія, щоб провіз мене до авта? Мені дуже соромно турбувати вас, якщо ви себе погано почувасте, але сліпота робить людину зовсім безпомічною на залізниці.

настанно зростав. Боже! Що міг я зробити? Я скаженів, шалів, проклинав. Я совав свій стілець по дошках і ріпів ним, але шум переважав усе і невпинно зростав. Він ставав голоснішим, голоснішим, голоснішим! Урядовці ж сиділи, приемно розмовляли й посміхалися. Чи можливо, щоб вони не чули цього? Всемилостивий Боже! — Ні-ні! Вони чули! Вони догадувались! Вони знали! Вони глузували з мого жаху! Так я думав і думаю тепер. Але що завгодно, тільки не ця агонія! Що завгодно легше було знести, ніж цей шум! Я не міг витримати цих лицемірних посмішок! Я відчував, що мушу скрикнути або вмерти! — Знову! Чуєте! Голосніше! Голосніше! Голосніше! — закричав я — «годі лицемірства! Я визнаю свій вчинок! Зірвіть дошки! Тут, тут! — Це б'ється його гідке серце!»

Переклад з англійського
О. Гаевської та О. Несіної

В обороні американського чоловіка

Я завжди мав велику симпатію до пригноблених меншин, і мое співчуття до принижених не зменшилося, що й констатую з задоволенням. Я захищав цілі роки справу анатолійських греків, волохів, лужицьких слов'ян, вірменів, кизилбашів, вальонів, жидів у Білостоці. Мое захоплення цією боротьбою на покинутих постах білдне лише в світлі нової місії. Во найбільше пригноблений з усіх меншин, найбільше уярмлений серед усіх принижених — це американський чоловік. Роки, що мені ще залишились у житті, я хочу присвятити визволенню цієї стражданої частини людства. Щоб по-справжньому обстоювати справу, потрібні лише дві умови. Перша умова — це те, що даний пригноблений під владний комусь іншому; друга — що його гідний жалю стан збуджує в душі оборонця співчуття й обурення. Коли я тепер оголосив американського чоловіка своїм наймилішим постійним підзахисником, то тут є обидві умови. Поперше, американський чоловік під владний американській жінці. Подруге, його жалюгідний стан збуджує мою любть при спогляданні, як цього заслуженого й чесного чоловіка пригноблено в такому рабстві. Я співчуваю йому, бо він сам не свідомий свого приниження; почасти в наслідок необізнаності, почасти через свою безхарактерність. Він навіть не знає своїх тиранів; він вважає їх за чарівні, вродливі маленькі створіння; він просто не помічає, що він розотпаний на землі найжорстокішою й найбезсердечнішою тиранією, яку будь-коли бачив цивілізований світ.

Як і всі імперіалисти, як і всі тири, американська жінка сама нічого не знає про свою тиранію. Вона уявляє собі, що чоловікові це подобається так само, як найнемилосердніший колоніальний сатрап буде запевняти, що його заходи пригноблення служать для добра тих, хто страждає. Вона вважає правильним і доречним, що цвіт чоловіків нації мусить в'януть в задушливих шахтах контор великих міст лише для того, щоб цвіт жінок цієї нації не мав турбот і не мусив працювати. Я, зрозуміло, визнаю, що жінок, які виконують серйозну й корисну працю, в США більше, ніж у будь-якій іншій країні. Такі жінки, ясно, не належать до класу бджолиних цариць; вони належать до працівників, вони — жінки без «жіночості». «Справжні жінки» — це ті, що утворюють касту тиранів, для якої пригноблене людство лле піт і надривається. Проти них спрямовану свої стріли.

Справжня жінка розпочинає свій переможний похід ще малою дитиною. Вона вміло й спритно поводиться з своїми батьками, грає ролю опікуна над своїми братами, дуже «розумна», часами нещира. Її рання зрілість виявляється у вільних невимушених манерах, якими вона підбадьорює маліх хлопчиків змагатися за її увагу. У вицій школі вона на деякий час перестане бути «жіночою» і стане більше подібною до чоловіків. Але за нею залишається інстинкт конкурентності, багато галасу, відзнак, призів і дарунків з боку відомих членів її факультету. При закінченні вона знов повернеться до «вічно-жіночого» і буде намагатися збудити заздрощі в своїх подруг, зібравши якнайбільшу кількість поклонників. Незабаром вона вирине як молода одруженя жінка. Тепер настає дуже напружений час, коли вона за рахунок щастя й здоров'я

свого чоловіка намагається конкурувати в усіх виглядах земних розкошів з іншими молодими жінками свого кола.

Поступово вона стає матір'ю, матроною. При цьому вона добирає собі ніжний вираз, кілька ідеалів, надзвичайно старанну зачіску, поверхову, але тим не менше етерну філософію, добре впоряджену хатню аптечку, багато гарної близні, здобуває становище в суспільстві. Можливо, вона стане головою місцевого жіночого клубу, якщо вона крім «жіночості», ще й здібна та чула. Коли вона помре, за нею вболіватимуть усі ті, кого вона так хитро зв'язала шовковими мотузкам. Її чоловік буде в цей час дуже багатим, зрозуміло, дуже зношеним і в усякому разі відчує велику болгість.

А тепер дозвольте окреслити, як контраст, життя цього чоловіка. Ми назовемо його «справжнім» чоловіком. Ще хлопчишком він учиться від своєї матері (теж «справжньої жінки»), що жінки — це «щось інше»; вони повинні стояти на п'єдесталі. Йому натякають, що від нього, як мужнього хлопчика, чекають сплетіння мрій навколо цього п'єдесталю; диких бійок і змагань з іншими хлопчишками.

У вицій школі його навчатимуть бути «лицарським щодо жінок»; він ще не розумітиме, що це означає — жертвувати все своє життя й пристрасті для того, щоб забезпечити одну чи двох жінок косметичними виробами й квітками. Йому буде здаватися також цілком правильним і доречним, що він з досягненням зрілого віку замурується в нездорову діру й замкнеться від усього, що робить життя вартісним. І все це для того, щоб задовільнити інстинкти конкурентності своєї дружини. Для того, щоб вона мала можливість добувати такі самі дурні й коштовні речі, як і інші жінки; щоб вона могла опікуватися тим, що вона називає «їого домом» і що насправді стає її домом, для якого він надривається. На сцену з'являються доньки, що також чекають «добріх часів», і він мусить працювати ще напруже-

ніш. Безсловесно доживатиме він так своє життя, прив'язаний до тріумфального воза жінок, ніколи не почувши шуму річок і потоків у квітні.

Моя думка про це заснована не тільки на інтуїції. Вона спирається на спостереженні. Вона спирається навіть на статистиці. Коли я дістав цю чепурну книжку під наголовком «Перегляд господарського розвитку США», я наштовхнувся на цифри, що змусили мою кров ударити в голову від любої жалю. Ці цифри означали різні суми, що їх щорічно видає американський народ на різні види товарів. І я з обуренням довідався, що більша частина видатків іде виключно на жіночі потреби, що навіть ще більші суми видаються на речі, які практично не дають жадної насолоди для чоловіка. Я довідався, що 4 мільярди доларів були видані на оздоблення мешкань, 2 мільйони на кіно й концерти, 700 млн. на косметику й сальони краси, 600 млн. на коштовності і 200 млн. на квіти. Це на рік становить 7,5 мільярдів доларів на речі, що безпосередньо йдуть на прикрашування, насолоду й задоволення жінок. Проти них стоять жалюгідні 900 млн. доларів на грища й спорт і 400 млн. на газети.

Порівняно з добірною туалетою американської жінки його зовнішність зовсім неприваблива. Правда, його зім'яті камізельки чисті, але штани безбарвні, убрання стандартне, зовсім неіндивідуальні краватки!

Пригноблений, він старанно пильнує за чистотою. Таким зустрічає його, наприклад, в умивальні поїздку. Механічним жестом витягає він із свого дорожнього несесера кулювату пляшку і вживає рідину до зубів, що йому нав'язала його тиранічна дружина. З німою покорою покриває він свое бліде обличчя піною з крему для голення, що купила йому жінка. Із почуттям виконання обов'язку він вицікрайбає з того, що колись було енергійним підборіддям, останній шерехатий слід своєї «жіночості». Смиренно міститься він, байдужий до цигаркового диму, покірно, старанно.

Американський чоловік, повторюю на весь голос, — це наймиліше створіння на землі, одне з найважливіших і найгірше одягнених. Американська жінка, навпаки — агресивна, феміністична, пихата, грошолюбна, тиранічна, — ах, яка спритна!..

Перекл. О. І.

Американська команда, що захищала кубок Девіса проти збірної Австралії, знову виграла цей найвищий тенісний трофеї з рахунком 4:1. На фото: переможці з трофеєм.

Чудесний рятунок

Джо Германові двадцять два роки. Він сотник летунства; походить з Австралії. Разом з австралійською частиною перебував в Англії, де й трапилася йому оця пригода під час його тридцять третього лету.

4 листопада 1944 року він вилетів, як командир літака, з своєю залогою в напрямі на німецьке місто Бохум. Місто було густо обставлене прожекторами й протилетунською артилерією, тому Джо вирішив не гасти часу й летіти просто до мети. За 10 хвилин літак Джо потрапив у світляні смуги прожекторів, що ясно освітили нутро машини. Джо круто повернув ліворуч і вирвався з небезпечних світляніх смуг, але за деякий час вони нашли його знову. Він знову повернув і скривився в темряві, скривуючи літака на об'єкт, де мав скинути свій смертоносний вантаж. Кругом розривались раз-по-раз стрільна протилетунських гармат. Джо, прочуваючи нещастя, звернувся через внутрішній телефон до товаришів: «Хлопці, це мені не подобається. Прив'яжіть ваші легкоспади». Сам він мав багато інших важливих справ, щодо машини, і свого парашута так і не прив'язав. Він лежав біля свого сідця. Джо спрямував літак і, скинувши бомби, повернув назад, додому. Знізившись майже на сто метрів, він чарах почув, що в його літак гримнуло щось важке: поціленій. Джо виглянув крізь віконце й побачив, що літак горить. Падав дрібний дощ.

Гері Кнот, механік, не гаючи ані хвилини, скопив прилад до гашення вогню й крикнув ще раз у телефонну трубку: «Джо, подати тобі легкоспад?»

«Ні, ще ні, — була відповідь, — потурбуйся погасити вогонь краще». Вогонь, здавалось, не поширювався. Джо почав був уже заспокоюватись, як несподівано літаком струнуло знову. Одна граната поцілила поз лівий внутрішній мотор, друга поз правий зовнішній. Літак загорівся. Джо не гаюв ані хвилини. «Висідати, висідати», — крикнув він у трубку й почув ще слабий голос лейтенанта, бортового стрільця:

«Мені здається, що в мене зломлена нога. Чи можеш допомогти мені?» Але Джо не міг залишити свого місця — він мусив держати машину в горизонтальному положенні, поки не вискочить уся залога. Він лише оглянувся і, побачивши, що Гері гасить вогонь, крикнув лейтенантові: «Не можу залишити машини. Хай Гері допоможе». У відповідь почув слабе: «Я вискаю». Це були останні слова, що він їх чув через телефон. Коли Джо оглянувся знову й спро-бував стерно, воно не діяло. Ждати довше не було ніякого сенсу. Джо відв'язав ремінь, що придернув його, й ступив кілька кроків, щоб найти свій легкоспад. Несподівано побачив Віваша, що волочачи ушкоджену ногу, намагався доповзти до виходу. В цій хвилині відпала праве крило літака, і він почав, перевертуючись з боку на бік, падати вниз. Джо впав на долівку й, витягуючи руки, побачив як загорівся бак із спиртом. Він почув вибух і його обхопило море вогню. Хвилина порожнечі... і Джо почув, що він нестремно падає кудись у безодні.

Світло місяця й прожекторів дозволило Джо побачити декілька темних безформних предметів, що падали разом із ним. Він усвідомив собі, що це були рештки його літака. Нараз Джо вжахнувся: він не має легкоспада! Він же не прив'язав його. Лиш непотрібний пояс був у нього за плечима.

Кілька хвилин смертельного жаху й безпомічності. Він падав і падав. Тепер почав уявляти собі, що буде, коли впаде. Ця думка опанувала все його ество. Почуття страху вибухло знову. Фантазія працювала в шаленому темпі. Джо усвідомив, що він перекидається в повітрі: бачив зірки, то знову землю. А радше не землю, лише темну, аж чорну порожнечу і далеко в ній блискучу смужку річки. Подумав: «А може, впаду якраз у річку». Зродилася надія. Маленький, одчайдушний промінчик надії. Це було можливо: він міг упасти у воду, вода могла зменшити удар від падіння.

Через хвилину Джо почув знову сильний удар. Момент утрати свідомості, а потім йому здалося, що він сунеться по чомуусь. Він подумав: «Значить я впав уже на землю, і це смерть», а далі: «Якщо так виглядає смерть, то це зовсім не страшно».

Тоді почув голос і візнав його.

У цьому місці — кажучи правду — оповідання Джо стає зовсім неймовірне. Вірте або ні, але ми можемо лише сказати, що знаємо Джо як правдомовну людину і, живучи довго між літунами, знаємо, що такі випадки можливі й трапляються.

Джо почув голос і пізнав, що це говорув його бортовий стрілець Віваш, питаючи: «Хто там?» Дивно, правда? Але що ви сказали б у таких обставинах? Не забувайте, що було темно, а вони обидва поранені. Джо поволі опритомнів і завважив, що він з усієї сили держиться за якіс ноги.

«Я тут, унизу.»

«Де? Де ти?» — недовірливо повторив запитання Віваш.

«Тут трохи нижче. Держусь за твої ноги», — сказав Джо.

«Уважай на праву ногу, вона зломлена.»

(Справді нога не була зломлена, вона мала лише сім ран і так задубила, що Віваш не чув навіть, як Джо скопив її.)

«Окей!» — сказав Джо, — не знаєш, чи є хто з наших близько?»

«Думаю, що спостережник і радист повинні бути десь над нами», — сказав Віваш.

«Чудово», — сказав Джо. Наступила кілька хвилинна мовчанка.

Пізніше обом стало ясно, що тільки розпустився Вівашів легкоспад, як надлетів Джо. Віваш не міг пригадати, як і коли він потягнув за ручку, і легкоспад розпустився (дуже небагато літунів пам'ятає це), але він почув лише, що дуже гойдається сюди й туди. Звичайно так буває, коли легкоспад розпуститься. Джо скопив його, мабуть підсвідомо, за ноги. Віваш падав ще, мабуть, з досить великою швидкістю, а сила падіння Джо зменшилась при зударі обох тіл, і це вияснилося, як Джо міг скопити руками за ноги і вдергатись. Обидва говорять, що зудар був страшний. Джо утратив навіть притомність. Вони зустрілися приблизно на висоті 1800 метрів.

Злітали мовчки вниз, а Джо здавалось, що це сон. Руки почали боліти, і він почув голос Віваша:

«Думаєш, що ти зможеш пуститись, коли наблизимось до землі?»

«Можливо», — відповів Джо. Він поглянув уніз і побачив, як з надзвичайною швидкістю наближалася земля. Побачив, як хитались вершки дерев. Усвідомив собі, що їх легкоспад усе ще гойдається. У руках відчував велику змору. Він довго не віддергить.

«Увага, — скрикнув він, — приземлюємось.»

Земля наближалася із шаленою швидкістю; він почув, що його тіло черкнуло об дерево, і нарешті, ноги діткнулись до землі. Хотів пустити ноги й відсунутись, але було вже пізно. Йому на груди важко скочив Віваш. Тоді, важко дихаючи, вони покотились по землі.

Джо перший опритомнів і почув колючий, гострий біль у грудях. (Не дивниця, зрештою. Віваш скочивши йому на груди, зломив два ребра.) На лівій нозі не було чобота, а нога була поранена й кривавила. Вуха й лиць були ушкоджені, кров текла по всьому тілу, а руки нестерпно боліли.

Вони приземлились на маленький галявиці; легкоспад повис на дереві. Віваш покотився під дерево. Нога боліла жахливо. Джо поміг йому, як умів; шматками відріваного з легкоспада полотна йому вдалось перев'язати рани й спинити кров.

Через деякий час вони побачили світло електричного ліхтарика й вирішили, що краче сидіти тихо. Почули ще якісь звуки, що нагадували скретотіння бляхи. Джо вирішив, що це хтось оглядає рештки їхнього літака. Настала знову тиша, і Джо, видряпавшись на горбок, побачив рештки спаленої машини; а недалеко найшов чобіт свого спостережника. Не вагаючись, надів його на ногу.

Так блукали вони три дні. Було дуже холодно, а голод виснажував їх дорешти. Ранений Віваш не міг добре йти, але з допомогою Джо вони були 8 листопада недалеко від Райну. Голод і холод примусили їх шукати захисту в «бавера». Там повідомили поліцію, і на другий день ранком їх заарештовано. Гестапівець, наставивши пістолет, побив їх палицею й забрав із собою. Закінчення цієї незвичайної пригоди було зовсім звичайне: два тижні лічниці, а потім табір полонених.

Подав Д-ий.

Американське »паблісіті«

При словах «американська реклама» звичайно уявляють зелені криліві плякати на стінах хмародерів, вогняні написи на тлі нічного неба...

Часто хибно уявляють, що суть реклами полягає в тому, щоб якомога частіше й настірливіше нагадувати покупцям про рекламовану річ. Тим часом вважають за визнаний факт, що цього мало; майстер реклами мусить орієнтуватися більше на людську психіку. Що це знали вже й пioneri американської реклами, легко доказати прикладами з II історії.

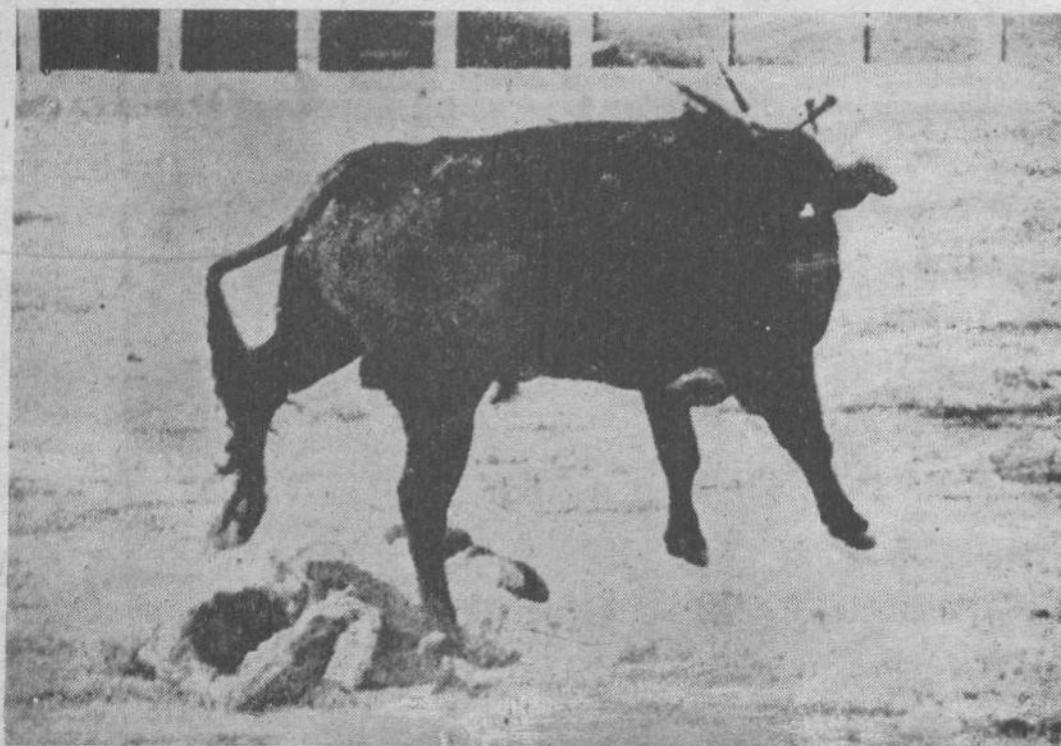
До одного з «тузів» реклами, Гаррі Райнхенбаха, звернувся по допомогу власник невеликого ресторана, що його одівувало дуже мало людей. Райнхенбах урятував ресторан від банкрутства класично простим способом... У вікні ресторана з'явився горщик з водою й напис: «Єдина в світі невидима бразилійська риба». Коло вікна і в самому ресторані заюмилися натовпи. Підприємство пішло повним ходом. (Правда, жажуть, до підкінець ресторатор сам повірив у невидиму рибу і спробував її засмажити.)

Відомий такий, нібито абсурдний випадок. Рекламний агент запропонував власникові крамниці, що скаржиться на погану торгівлю взуттям, підняти ціну з 6,95 до 12,95. Той завагався. Щоб переконати його, агент виставив у вітрині дві пари жіночих черевиків і напис: «Тут бачите дві пари цілком однакових черевиків. Одна пара коштує 6,95, друга — 12,95. Нам просто цікаво, які ви купите.»

Сім десятих покупчинь вибрали черевики за 12,95.

Ю. Б.

Кінець матадора*

Задушливий серпневий вечір. Важке південне небо придавлює густою синявою укритий барвистим килимом натовпу амфітеатр. На арені, близкаючи піною, озирається помутнілими від злоби очима бик. На нього з усіх боків насакають люди в червоних убраних. Вони махають перед його очима хустками, колють списами, кидають замотані в охоплене полум'ям клоччя стріли. Бик знає, що за цією хуртовиною витуків і фарб смерть.

Люди в червоних убраних розбігаються. На арену пружною ходою виступає молода людина з блискучим променем шлаги в руці.

Галас натовпу збільшується. Ненависть бика концентрується на стрункій постаті. Безпомилковий інстинкт указує бикові на небезпечного ворога. Схиливши голову, він кидається на матадора. Матадор відскакує вбік ледве помітним рухом, пропускаючи тварину. Її пітна шерсть черкає об убранині матадора. Амфітеатр дрижить від оваций. Матадор відповідає вдячним поклоном. З несподіваною для незграбної туши швидкістю бик повертається, збиваючи ратицями хмару пороху й нападає ззаду на людину. Чорний велетень підгрібає під себе знесилений кім'ях шмаття й м'язів, а тверді роги рвуть ушитий сріблом блакитний велюровий куртку.

Цей день розкрив таємницю сумних очей матадора Манолето, що своєю непревершеною майстерністю примусив говорити про себе ввесь світ аматорів бою биків. Він по-

казав, чому матадорова мати була проти наміру сина обрати батькову професію і ніколи не була присутньою на його увінчаннях тріомфом змаганнях...

Почавши в 1934 році свою кар'єру як «новільє» — вбивця молодих биків, 25-річний Манолето в 1942 році стає великим «тореро», одержавши перемогу в світовому змаганні матадорів у Севілі. Бездоганний класичний стиль бою приносить Манолето не лише славу, але й гроші. Під час влаштованого мексиканськими підприємцями в кінці 1945 року заокеанського турне матадор одержує 250.000 доларів. Це турне (згадаємо гроші, що потекли до кишені спортивних ділъців) ледве не підірвало економіки країни і змусило мексиканський уряд ужити запобіжних заходів. Наступні подорожі ще більше наблизили Манолето до мети його життя — спокійної діяльності володаря бикового ранчу коло Кордоби; але цієї мети йому досягти не пощастило.

День похорон Манолето, де було 30.000 учасників, перетворився на день національної жалоби. Країна ховала одного з своїх найулюблених героїв. Кінець матадора — сумна ілюстрація того факту, що фаворитам публіки часто доводиться дорого платити за свою популярність.

П. Г.

* Дивись статтю В. Джонсона в ч. 11 «Пу-Гу» «Матадор Манолетто».

Передплачуйте »Пу-Гу«!

Передплату приймають усі поштові уряди і всі листоноші американської і британської зон.

Можна також пересилати передплату на адресу Видавництва.

З французької зони передплату приймає тільки Видавництво.

ВИДАВНИЦТВО »ПУ-ГУ«

Книжкова поліція

Чужоземні новини

Черчілл випускає кілька томів своїх мемуарів. Право першого друку забезпечили собі американська газета «Нью-Йорк Таймс» та журнал «Лайф». Умовні назви цих томів такі: Том I. — «Ілюзійний мир, чи ілюзійна війна?» (охоплює час від мюнхенської угоди до поразки Франції в 1940 році та дюнкерської евакуації). Том II. — «Ми стояли самітні» (від Дюнкерку до збомбардування Ковентрі, період повітряного «бою за Англію» в кінці 40 року). Том III. — «Від Ковентрі до Перл Гарбору». В ньому розповідається про аферу Рудольфа Гесса, заступника Гітлера, що прилетів до Англії з пропозиціями миру й розподілу світу, а також про вступ Росії до війни, та про переговори Англії з Росією й з Японією. Том IV. — «Союз, що бореться» (від вступу Америки в війну до смерті Рузвелта). До нього додається ще один том, присвячений листуванню Черчілля з Рузвелтом. Том V. — «Останні дні». Разом з додатками ці мемуари одного з найбільших англійських державних діячів розраховано на 9 томів.

Томас Манн опублікував у паризькому тижневику «Каррефур» ряд статей під заголовком «Доля Німеччини». Як відомо, він відмовився повернутися до Німеччини або хоч принайменні відвідати її під час свого європейського турні, бо вважає, що Німеччина ще занадто заражена нацистсько-мілітаристичним духом.

Переклад англійською мовою останньої книжки французького письменника Жан-Поля Сартра, одного з засновників новітньої літературно-філософської течії екзистенціалізму, «Вік розуму» зчинив бурю захоплення й протестів у США. Це пристрасний, насичений боротьбою ідей роман, повний різко-окреслених характерів і філософських відступів, розумувань про життя і світ. Подібно до першого роману Сартра та його драм — це вдала спроба перекласти філософію на мову мистецького твору. Роман являє собою перший том трилогії, що має показати шляхи духовного порятунку сучасної людини. В цьому романі ще ніхто не рятується-герой гинуть, заплутавшись безповоротно в тенетах беззмістового життя. Дія відбувається на тлі Парижу 1938 року в середовищі злодіїв, повій, наркоманів, гомосексуалістів і п'янин. За сюжет править темна родина драма молодого професора філософії, що змущений украдти гроші для своєї жінки, яка кидає його і йде до іншого. Розклад передвоєнної Європи показаний тут з величезною мистецькою силою.

О. І.

Яка буде наступна зима?

Метеорологи вважають за можливе дати прогнози погоди наступної зими на підставі вивчення сонячних плям, що свідчать у цьому році про надзвичайно сильну радіоактивність сонця.

Вони говорять, що в жовтні цього року йтимуть дощі. Листопад буде теплим і лагідним з нормальною кількістю опадів. Після цієї прохолодно-дощової осені наступить рання, морозна й суха зима, що осягне своєї вищої точки в січні, коли на 80% вірогідності можна передбачати морози понад 20°. Лютий і березень будуть лагідні й сонячні. Весна буде подібна до весни 1945—46 року, рання й лагідна, можливо навіть гаряча.

Кубок Девіса залишається в США^{*}

Ледве закінчився тенісний турнір 1946 р. в Мельбурні (Австралія) за кубок Девіса, як президент США Трумен доручив добирати змагунів на 1947 спортивний рік.

«Європейська зона» була презентована на цьогорічних змаганнях двадцятьма державами, з них справді європейськими було 16, решта — це Єгипет, Південна Африка, Нова Зеландія і Індія. В цих великих спортивних боротьбах не було зустрічі між усіма партнерами, як в інших міжнародних турнірах, дооір змагунів вирішувало тут «щастя» жеребків, така метода може спричинити «нечистя», як це трапилося цього року з Швецією — європейським майстром 1940 року. Вже в першому турі вона зустрілася з другою першокласною європейською командою Чехо-Словаччини і програла після драматичної боротьби з рахунком 3:2. Після цієї перемоги над шведською елітою триумф Чехо-Словаччини був майже забезпечений, бо він залишив їй шлях до фіналу вільним. Другим фінальним змаганням «європейської зони» вишила Югославія. Вирішальна боротьба між Югославією й Чехо-Словаччиною відбулася в Аграмі і закінчилася непердоачено легкою перемогою чехів з рахунком 5:0. Після цього успіху сповнена надії Чехо-Словаччина виступила проти заокеанського переможця — Австралії, але зазнала поразки з рахунком 4:1. Цим одним пунктом Чехо-Словаччина завдячує своєму майстрові Дробному, що переміг австралійця Пейлза з рахунком 6:3, 6:4, 4:6, 6:4. Супротивником США в фіналі була визначена Австралія.

В цій останній боротьбі стали один перед одним найкращі тенісисти світу. Іде задовго до їх зустрічі аматори «Білого спорту» цікавилися лише питанням, чи здобудуть американці і в цьому році бокал Девіса, чи може, відвезути його до себе австралійці?

В призначений день американські гравці зустрілися з австралійськими на переповненному глядачами стадіоні «Форест Хілз» у Нью-Йорку. США були презентовані переможцями Вімблдону — Джеком Крамером і Тедом Шредером. Австралія виступила з Бромвічем Пейлзом і Лонгом.

Перша зістрч (Джека Крамера з Пейлзом) ще раз довела, що вімблдонський переможець — найкращий майстер світу. Він не залишив своєму супротивнику жодного шансу на успіх і переміг з великою перевагою — 6:2, 6:1, 6:2. Значно складніше завдання випало на долю Теда Шредера, що зустрівся з відомим старим бійцем Бромвічом. Після важко здобутого першого успіху (6:4) йому довелося втратити другий сет (5:7). У третьому сеті Шредер змінив тактику — штурмує з сітки і зломлює під кінець спротив енергійного австралійця. Кінцевий рахунок був 6:4, 5:7, 6:3, 6:3.

Рахунок першого дня змагань (2:0) не залишив ніякого сумніву щодо перемоги американців. Але другий день приніс несподіванку. Австралійці Бромвіч-Лонг вибороли в першій грі перемогу в Крамера—Шредера. Чудово грав біля сітки Лонг, енергійно підтримуючи свого партнера й уможлививши несподіваний успіх — 6:4, 2:6, 6:2, 6:4 Австралії. Рахунок змінився для США з 2:0 на 2:1.

Але третій день знов засвідчив, що американці значно сильніші в однійній грі. Крамер переміг Бромвіча в трьох сетах (6:3, 6:2, 6:2), а Шредер після завзятій боротьби в п'ятьох сетах Пейлза (6:3, 8:6, 4:6, 9:11, 10:8).

Велика боротьба закінчилась з рахунком 4:1. Ще раз показали американці свою високу клясу гри в теніс. Вдруге після війни утримали США в себе пристрасно виборюваний трофей — кубок Девіса.

Е. Гідріс

^{*} Дивись фото на стор. 12.

Українська Народна Школа в Регенсбурзі.

Смерть Никодима Курки

Гумореска

Власне, справжнє його прізвище було не Курка, а Півень. Але він був маленький, щупленький, тихий та боязливий і взагалі слабий своїм духом і тілом, тому й прозвали його Куркою. Ще змалку Никодимові дали це прізвисько і тепер воно зафіксоване навіть у його документах. Але ми, власне, не про те хотіли розповісти.

Трапилася з Никодимом Куркою ще драматичніша історія, що незабаром облетіла не лише ДП-табір, де мешкав Никодим, а й навколоїшні тaborи і наробила багато клопоту та шуму.

А сталася це так.

Одного чудового передосіннього дня по табору пролетіла вістка, що Никодим Курка вмер. Усі були здивовані докраю.

— Чули, пане Полікарп?

— Що таке?

— Никодим Курка вмер...

— Та невже? Я його ще вчора в черзі біля кухні бачив?

— А сьогодні вмер...

Вістка про смерть Никодима Курки викликала загальне здивування серед таборян. Був Никодим Курка, жив Курка і не стало Курки. І то так раптово й несподівано. А розголосила про Никодимову смерть сама його дружина.

Входить якось Никодим до хати, білий білий, як сніг, та й каже:

— Бери, Параско, лопату та підем яму копати...

Я до нього:

— Яку лопату, Никодиме? Яку яму? Чи ти при собі, чоловіче?

— Давай, кажу, лопату, — кричить Никодим, — та йдем!

Бачу — тремтить Никодим, очі горять, лице бліде. Не інакше, думаю, як йому пороблено. Нема ради. Веру лопату і йду разом із Никодимом на город. Приходимо туди.

— Копай, — каже Никодим.

— Та навіщо ж? — знову питаю.

— Копай, — кажу, — лягати в яму буду!

— Та чи ти, — кажу, — з глузду з'їхав, чоловіче? Як же то живцем до ями?

Никодим до мене:

— А що, Параско, краще на мотузці теліпатися чи живим з обдертою шкурою бути?

— Та чому ж то так? — питаю.

— А тому, — каже Никодим, — що не сьогодні — завтра війна буде. Чула? Вол-

шевики велику офензиву готують, до кордону військо підтягають... За два дні з нашому таборі будуть. Копай, кажу, яму, поки не пізно, вмирати буду, як такого діждатися мушу!

Викопали ми ту яму, заліз у неї Никодим і каже, мало не плачуши:

— Заспай, Параско, яму землею! Прощай, стара моя подруго! Перекажи людям, що нема вже Никодима Курки.

Попрощалася я з чоловіком та й почала вже була засипати його землею. Аж це як тукне Никодим:

— Викопуй назад, не витримаю!

Нема ради, відкопала я Никодима та й витягла з ями. Стойть Никодим і, вибачте мені, не про чоловіка таке кажучи: курка та й годі! Від поту мокрий, з переляку блідий, руки опущені, голова звисла...

— Страшно, — каже, — жінко, умирати. Може, ще й ніякої охвінзи не буде, а ти в ямі передчасно гній...

І хоч Никодим після цього й живим лишився, для мене він умер, — сказала Параска. — Умер... Умер як боягуз і тюктий..

Укінці Никодимова дружина додала:

— І прошу, панове, віднині не вважати моого чоловіка за дійного! Курка він, а не чоловік...

Максим Гуля

ВІДІДЖДЖАЮЧИ ЗА КОРДОН,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

»ПУ-ГУ«!

Вартість передплати разом з доставкою:

До Англії 14 нм.

До США 14 нм.

До Бельгії 20 нм.

До Франції 20 нм.

на місяць.

Гроші просимо надсилати на адресу

Видавництва:

AUGSBURG, BISMARCKSTR. 13/II
VERLAG „PU-HU“

В Атлантик Сіті відбувся «конкурс краси», що його в США влаштовують щороку. З робленими посмішками вишивувались перед фотографом ці красуні — претендентки на титул »міс Америка 1947 року«.